

Archeologienota Kortemark Koekelarestraat 78

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

13-7-2018

Titel: Archeologienota Kortemark Koekelarestreet 78

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Kaartmateriaal opgemaakt door Archeopunt gcv; Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18020 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2018F214

Intern projectnummer: 2018.092

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Kortemark, Koekelarestreet 78

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 54818 en Y: 194713; X: 55083 en Y: 194988

Oppervlakte totale plangebied: ca. 50.483m²

Oppervlakte zone geplande werken: ca. 36.100m²

Kadastergegevens: Kortemark (Handzame), afdeling 2, sectie A, perceel nr. 318P, 318G2, 318B3, 318Z2, 318K (deel) en 318M2 (deel) (zie figuur 16)

Topografische kaart: zie figuur 14 en 15

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog) en Frederik Demeyere (contactpersoon)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-waas, 13/07/2018

© Acke & Bracke bvba, p/a Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	13
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	17
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	17
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	19
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	22
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	24
2.4. HISTORISCHE SITUERING	27
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	34
3. SYNTHESE	36
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	36
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	37
3.3. VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	37
3.4. VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	39
3.5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	40
4. SAMENVATTING	43
5. BIBLIOGRAFIE	45
6. BIJLAGES	46

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Kortemark Koekelarestreet 78, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoekopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de gemeente Kortemark in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

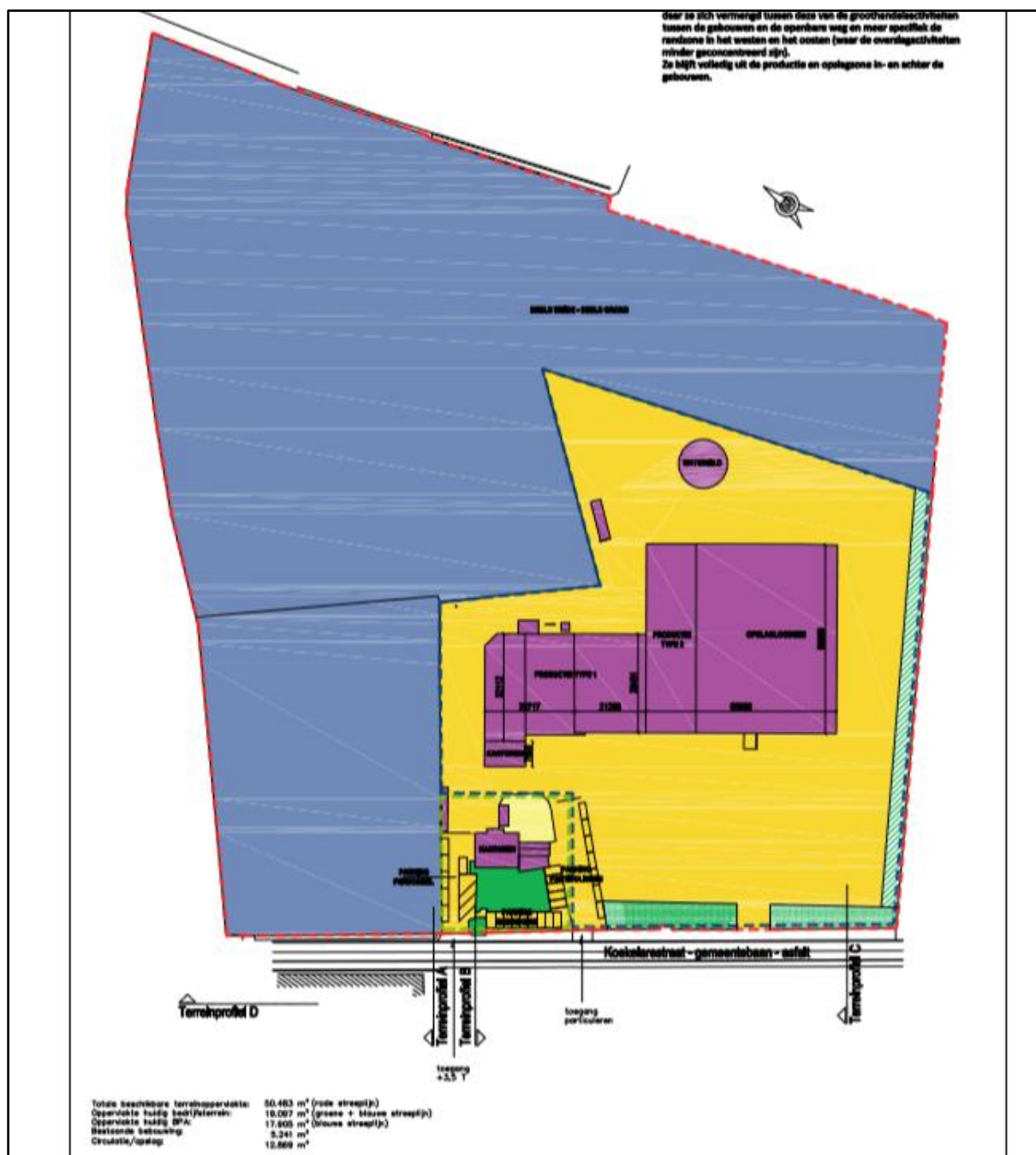
De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site in een landelijke omgeving, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

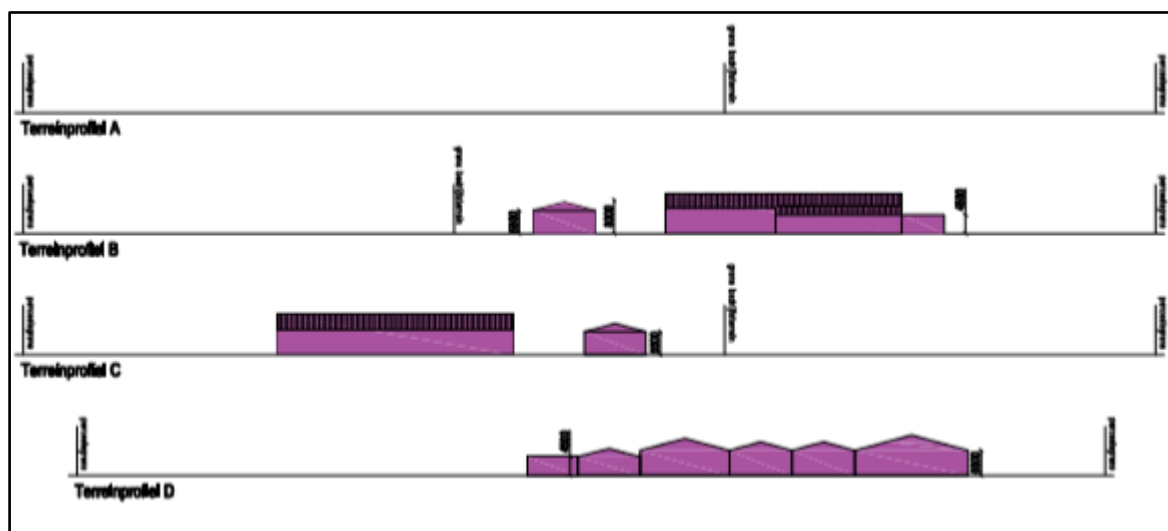
2.1. Huidige toestand

Het terrein is gelegen in Kortemark aan de Koekelarestreet 78. Het totale plangebied heeft een oppervlakte van ca. 50483m². De geplande werken spitsen zich toe op een zone van ca. 36100m². In het noordwesten, delen van perceel 318M2 en 318K, worden geen werken ingepland. Hier blijft het terrein in gebruik als weiland. De zone van de geplande werken heeft een rechthoekige vorm en sluit aan de westelijke zijde aan op de Koekelarestreet. Het grootste deel van het plangebied is ingenomen met gebouwen (woning, kantoren, opslagloodsen, stapelplaatsen, ...), parking en verhardingen met bijbehorende diverse nutsvoorzieningen. Aan de oostelijke zijde van de gebouwen bevindt zich nog een watersilo. De totale verharding en bebouwing neemt een oppervlakte van ca. 19200m² in. Aan de noordelijke zijde en een klein deeltje aan de oostelijke zijde bevindt zich een weiland. Het weiland neemt een oppervlakte van ca. 16900m² in.

Kadastraal gezien bevindt het terrein zich op: Kortemark (Handzame), afdeling 2, sectie A, perceel nr. 318P, 318G2, 318B3, 318Z2, 318K (deel) en 318M2 (deel).

Figuur 2 Uitsnede uit het plan 'huidige toestand' (bron: initiatiefnemer). De kaart toont de totale oppervlakte van het plangebied. De zone bovenaan de kaart zit niet in de geplande werken.

Figuur 3 Snedes van de huidige terreinprofielen.

Figuur 4 Uitsnede uit de orthofoto van 2017 met aanduiding van het plangebied – zone van de geplande werken (bron: geopunt.be).

Figuur 5 Zicht op het plangebied vanuit de Koekelarestraat in de zuidelijke hoek (bron: google maps).

Figuur 6 Zicht op het plangebied vanuit de Koekelarestraat (bron: google maps).

Figuur 7 Zicht op het plangebied vanuit de Koekelarestraat (bron: google maps).

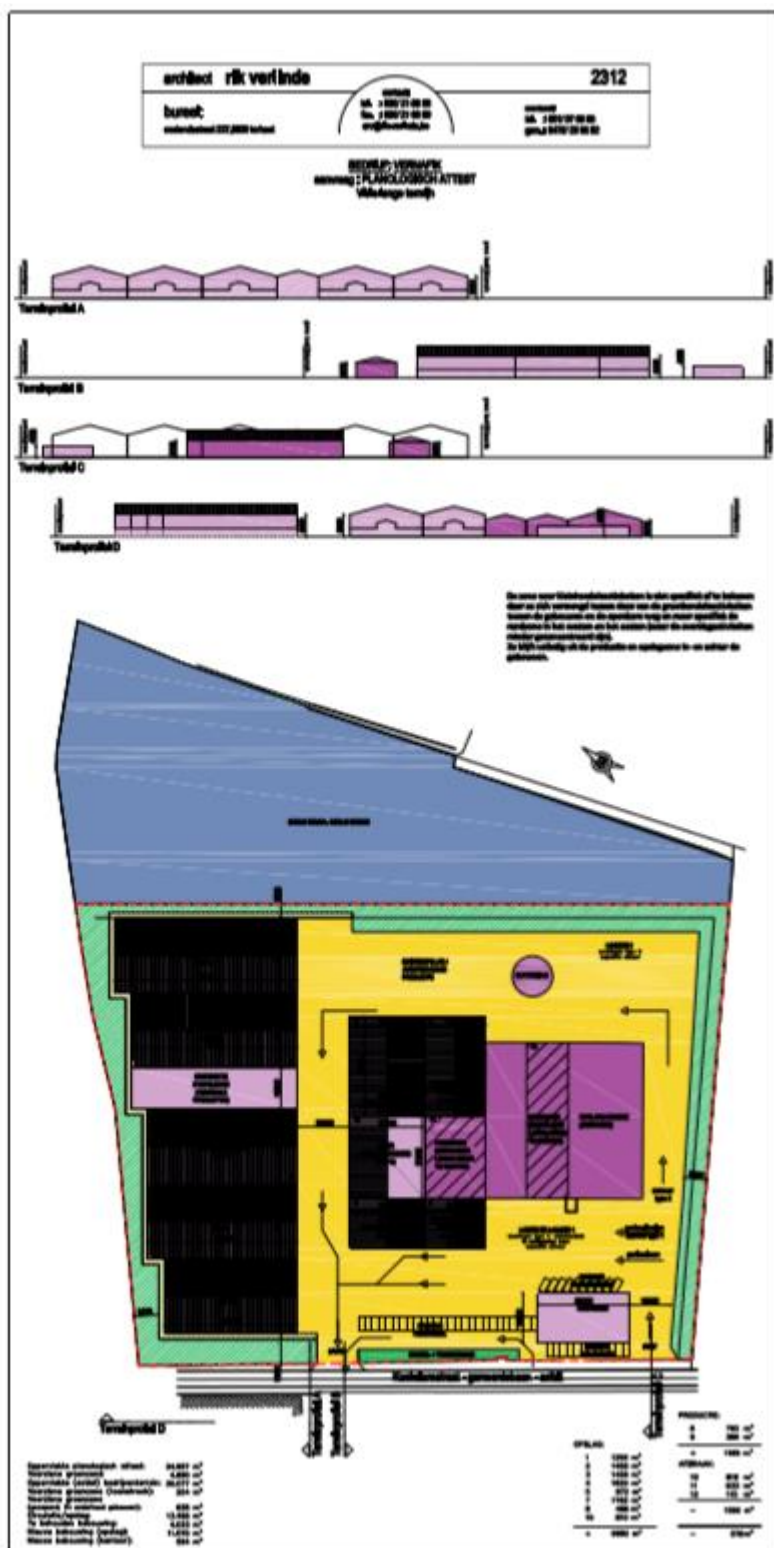
Figuur 8 Zicht op het plangebied vanuit de Koekelarestraat in de noordwestelijke hoek (bron: google maps).

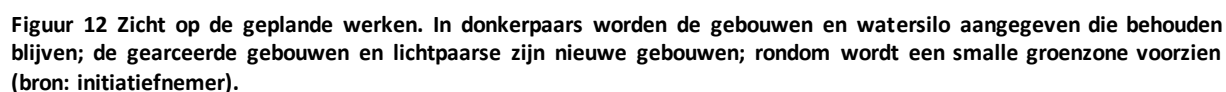
Figuur 9 Zicht op het weiland in het plangebied vanuit de Koekelarestraat (bron: google maps).

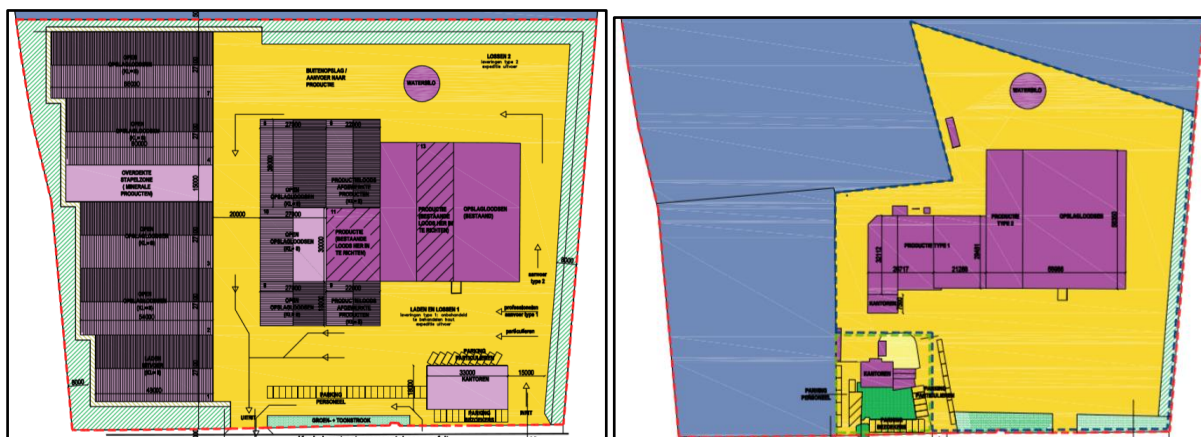
2.2. Geplande werken

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft de afbraak van een deel van de bestaande gebouwen. Het kantoor met parking aan de straatzijde zal hierbij afgebroken worden. De opslagloodsen, centraal in het plangebied, zullen behouden blijven en heringericht, net als grote delen van de verhardingen en de watersilo. Nadien zal een aanzienlijke uitbreiding plaatsvinden met diverse opslagloodsen en stapelzones voornamelijk in de zone van het huidige weiland (noorden). De loodsen zullen voorzien worden van betonnen vloerplaten en paalfunderingen. Ook zullen loodsen aangebouwd worden aan de noordelijke zijde van de bestaande opslagloodsen. In het noordoosten zal de verharding uitgebreid worden voor buitenopslag en aanvoer naar de productie. In het uiterste zuiden zal een kantoorgebouw met parking aangelegd worden. Er zal een in- en uitrit voorzien worden. Langs de noordelijke, oostelijke en zuidelijke zijde zal een smalle groenzone van ca. 8m breed aangelegd worden. De geplande werken zullen een nefast impact hebben op het bodemarchief voornamelijk ter hoogte van het huidige weiland in het noorden en oosten met een totale oppervlakte van ca. 16900m². De zone waar de loodsen en verhardingen behouden blijven zullen geen nieuwe verstoringen met zich meebrengen.

Figuur 10 Uitsnede uit het plan 'geplande werken'; de rode stippellijn geeft de zone van de geplande werken aan (bron: initiatiefnemer).

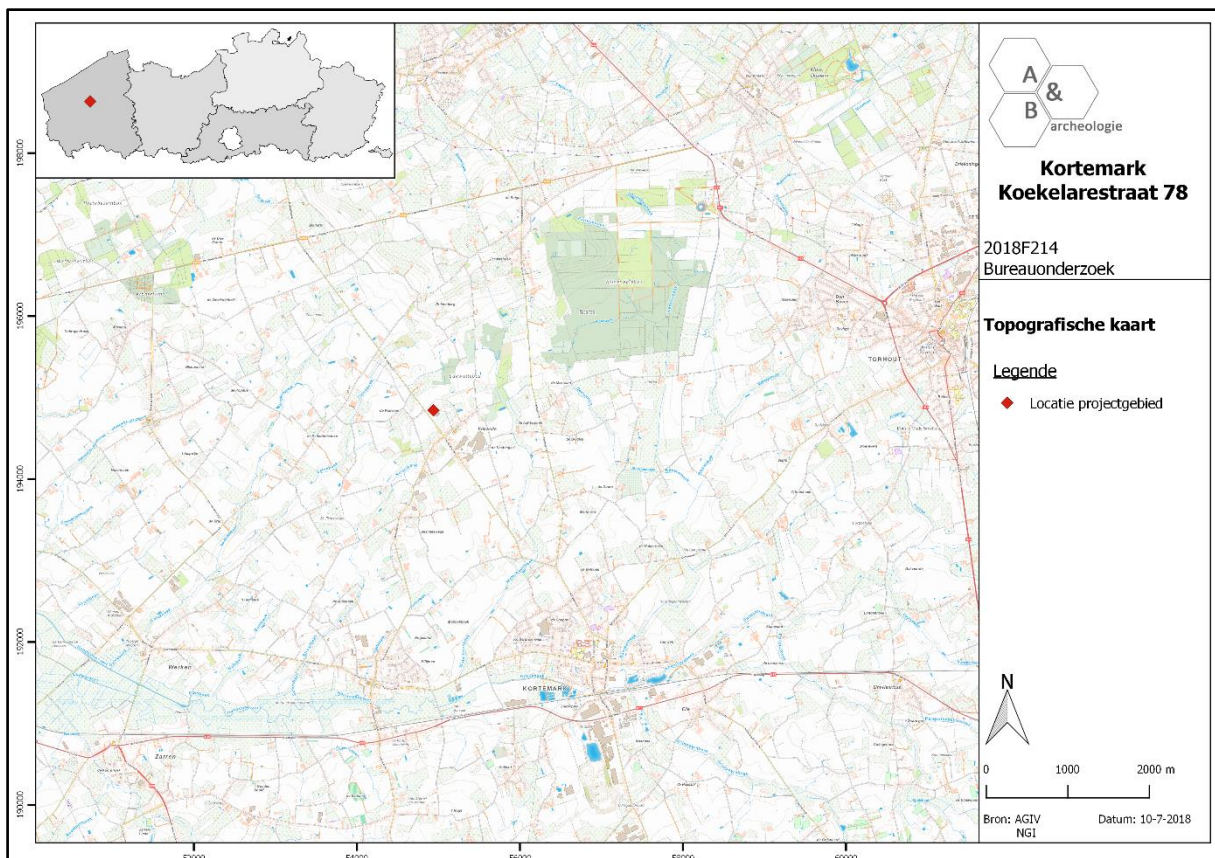
Figuur 13 Links de geplande werken en rechts de huidige toestand (bron: initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

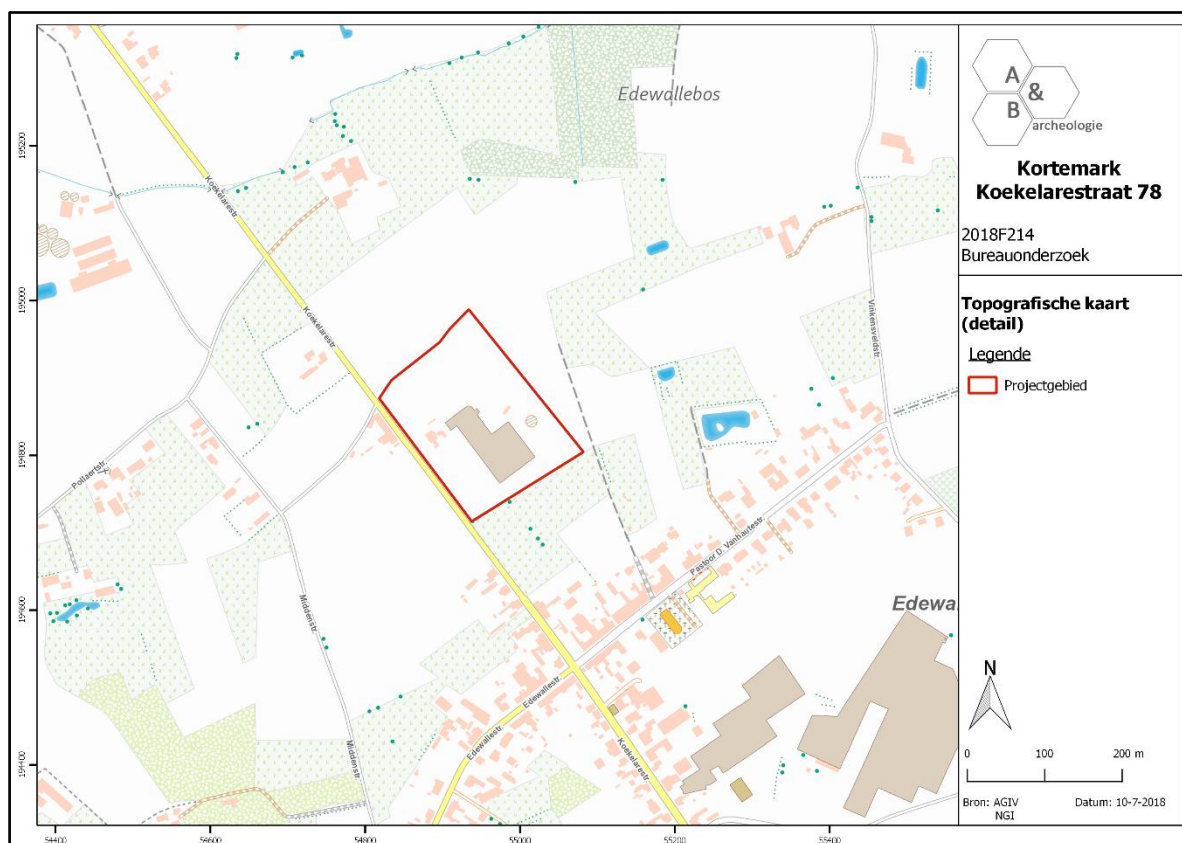
2.3.1. Topografische situering

Het projectgebied bevindt zich in Kortemark dat centraal gelegen is in de provincie West-Vlaanderen, deel uitmakend van het arrondissement Diksmuide. De gemeente situeert zich tussen de gemeentes Diksmuide, Koekelare, Ichtegem, Torhout, Houthulst, Staden en Hoogdele. Kortemark bestaat uit deelgemeentes Kortemark, Handzame, Werken en Zarren.

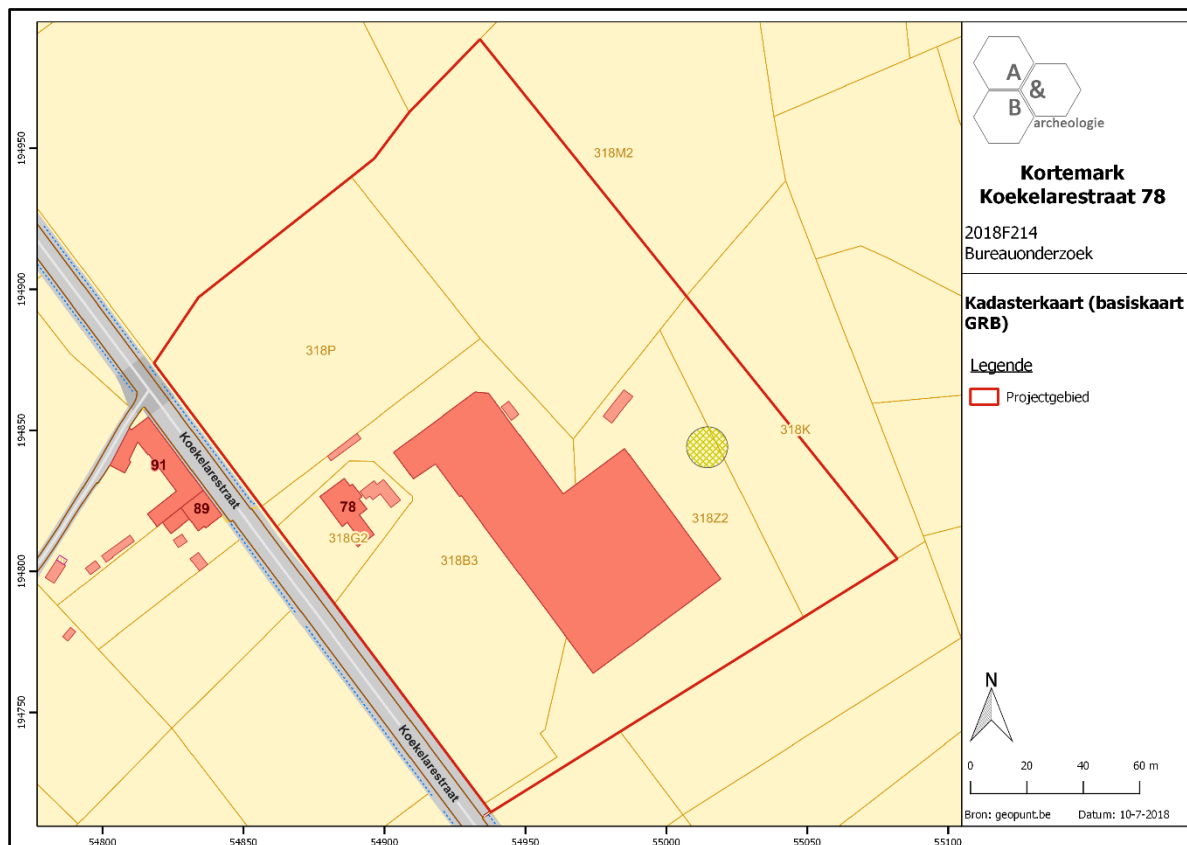
Het plangebied bevindt zich aan de oostelijke zijde van de Koekelarestraat ter hoogte van huisnummer 78. Het terrein is landelijk gelegen en wordt omgeven door wei- en akkerlanden. In de omgeving komen ook poelen voor. Ten noorden en westen stroomt de Calvebeek en ten oosten de Waterhoenbeek. Beide beken sluiten verder naar het zuidwesten toe aan op de Handzamevaart. Kadastraal gezien bevindt het terrein zich op: Kortemark (Handzame), afdeling 2, sectie A, perceel nr. 318P, 318G2, 318B3, 318Z2, 318K (deel) en 318M2 (deel).

Figuur 14 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

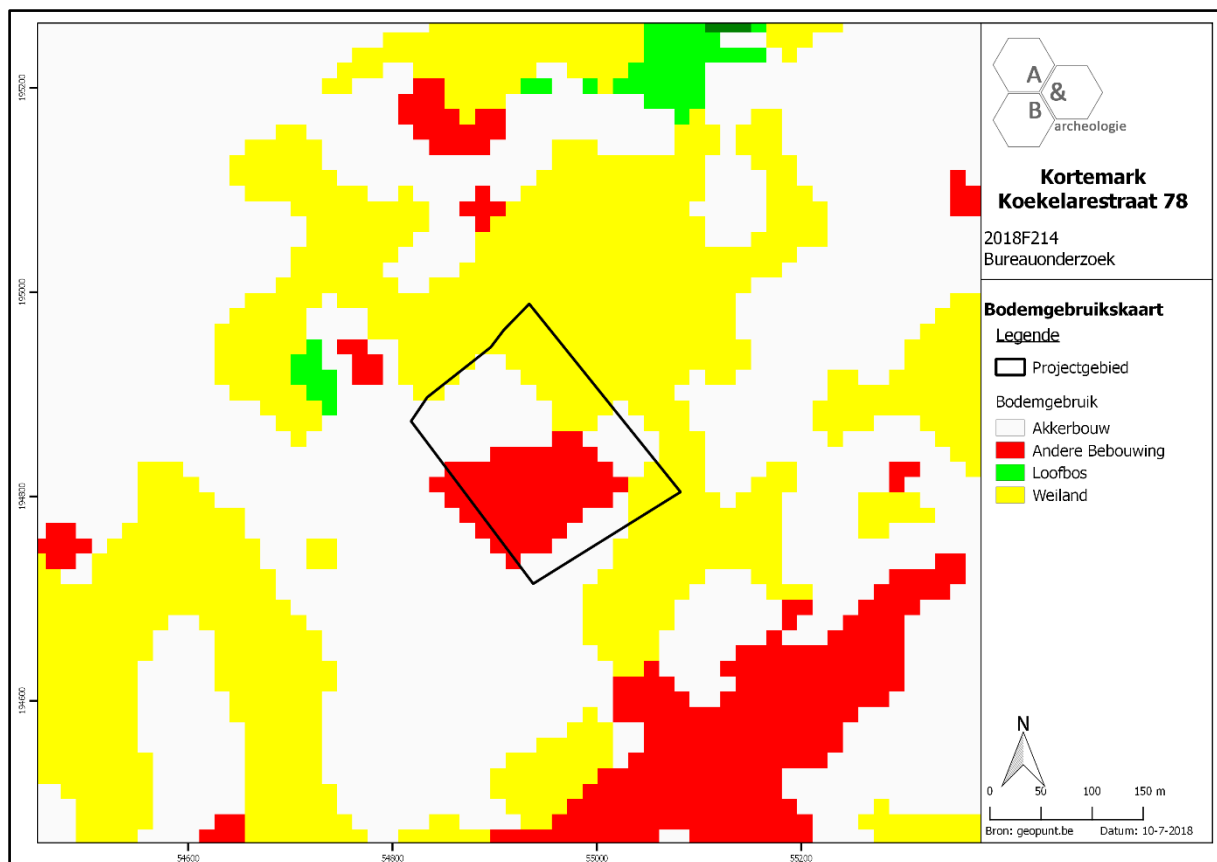

Figuur 15 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 16 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruikskaat van 2001 staat het gebied onderverdeeld in twee types. Het eerste type wordt aangegeven met een witte inkleuring en betekent 'Akkerbouw'. Een dergelijke type wordt als volgt omschreven: een bodem die gebruikt wordt in één of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Het tweede type, in de noordelijke en oostelijke hoek, wordt aangegeven door middel van de gele inkleuring en betreft weiland. Het centrale deel wordt ingekleurd in rood en betreft 'Andere bebouwing' waarbij tussen 30 en 80% van de oppervlakte verhard is en ingenomen door structuren. De bodemgebruikskaat komt goed overeen met de huidige toestand, waarbij het noorden en oosten ingenomen wordt als weiland en het zuiden door bebouwing en verhardingen.

Figuur 17 Zicht op de bodemgebruikskaat met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

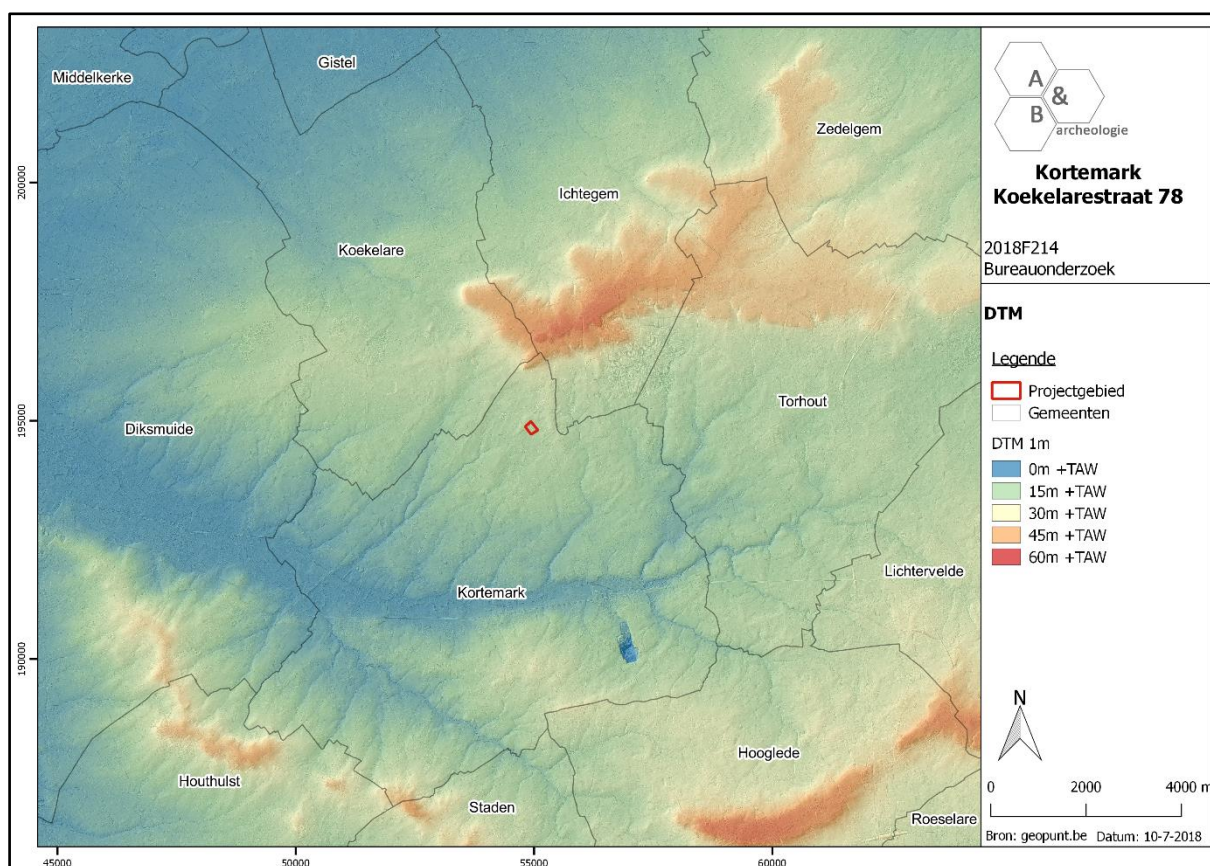
2.3.2. Landschappelijke situering

Kortemark behoort tot zandlemig Vlaanderen. Het reliëf is licht tot sterk golvend waarbij vooral de beekvallei van de Handzamevaart (ca. + 6,5m TAW) een prominente rol speelt in het landschap. Deze vaart doorkruist Kortemark van oost naar west. Langs de noordelijke zijde neemt de hoogte toe in de richting van Ichtegem en Koekelare. Aan de zuidelijk kant zijn de hoogteverschillen nog meer uitgesproken naar de buurgemeenten Hooglede en Staden toe, waaronder bijvoorbeeld de Stadenberg. Op de Handzamevaart komen vanuit het noorden en vanuit het zuiden diverse beken

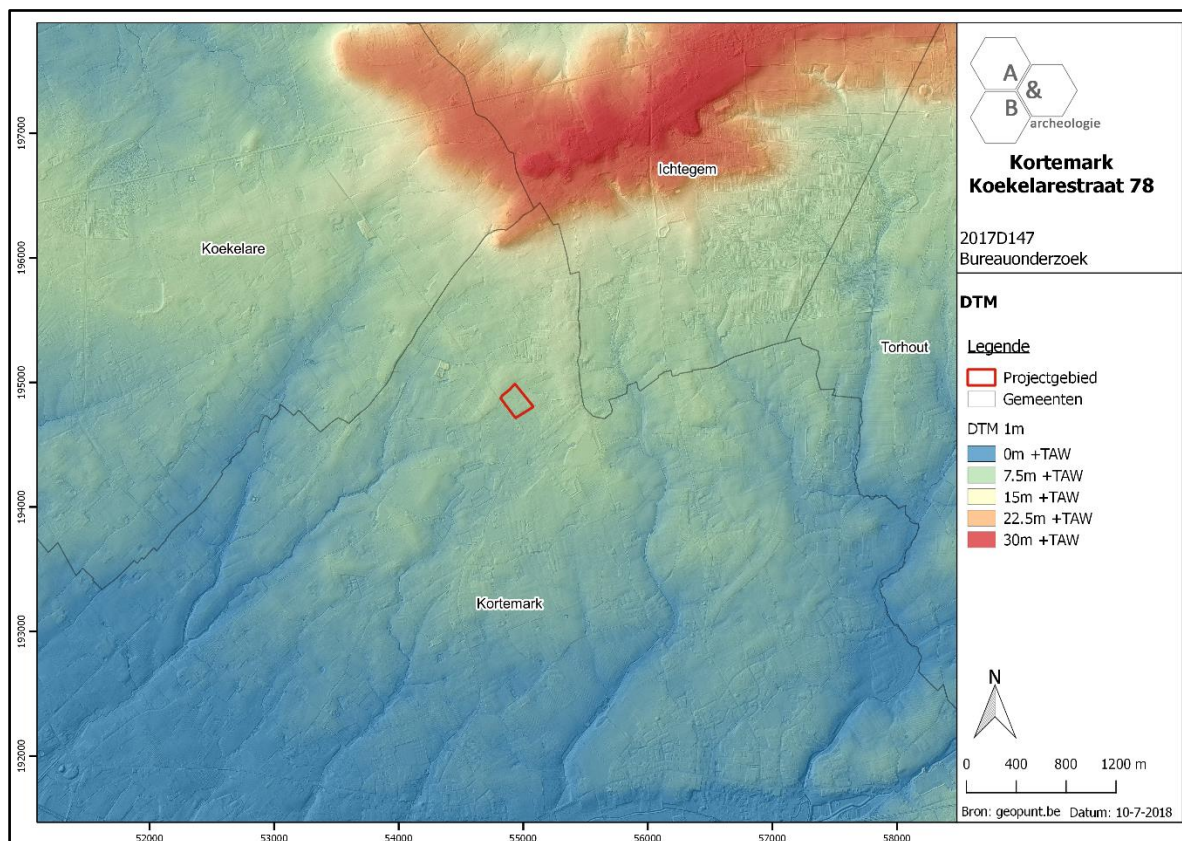
toe, waaronder de Calvebeek en Waterhoenbeek in de omgeving van het plangebied. De Handzamevaart ontspringt in Kortemark en stroomt in westelijke richting naar Diksmuide toe om aan te sluiten op de IJzer. Op onderstaande Digitaal Hoogtemodel is duidelijk de beekvallei van de Handzamevaart op te merken.

Het onderzoeksgebied zelf is vrij vlak te noemen met een gemiddelde hoogte rond ca. +19,5m tot +20m TAW. Er is geen duidelijk niveauverschil op te merken tussen het noorden, zuiden, oosten en westen. Wel bevindt zich vlak ten noorden een lichte verhevenheid in het landschap. Ook verder naar het noordoosten en oosten toe neemt de hoogte aanzienlijk toe. Verder naar het noorden bevindt zich de heuvelrug in de gemeente Ichtegem, Torhout en Zedelgem. Naar het zuiden toe neemt de hoogte af in de richting van de Handzamevaart.

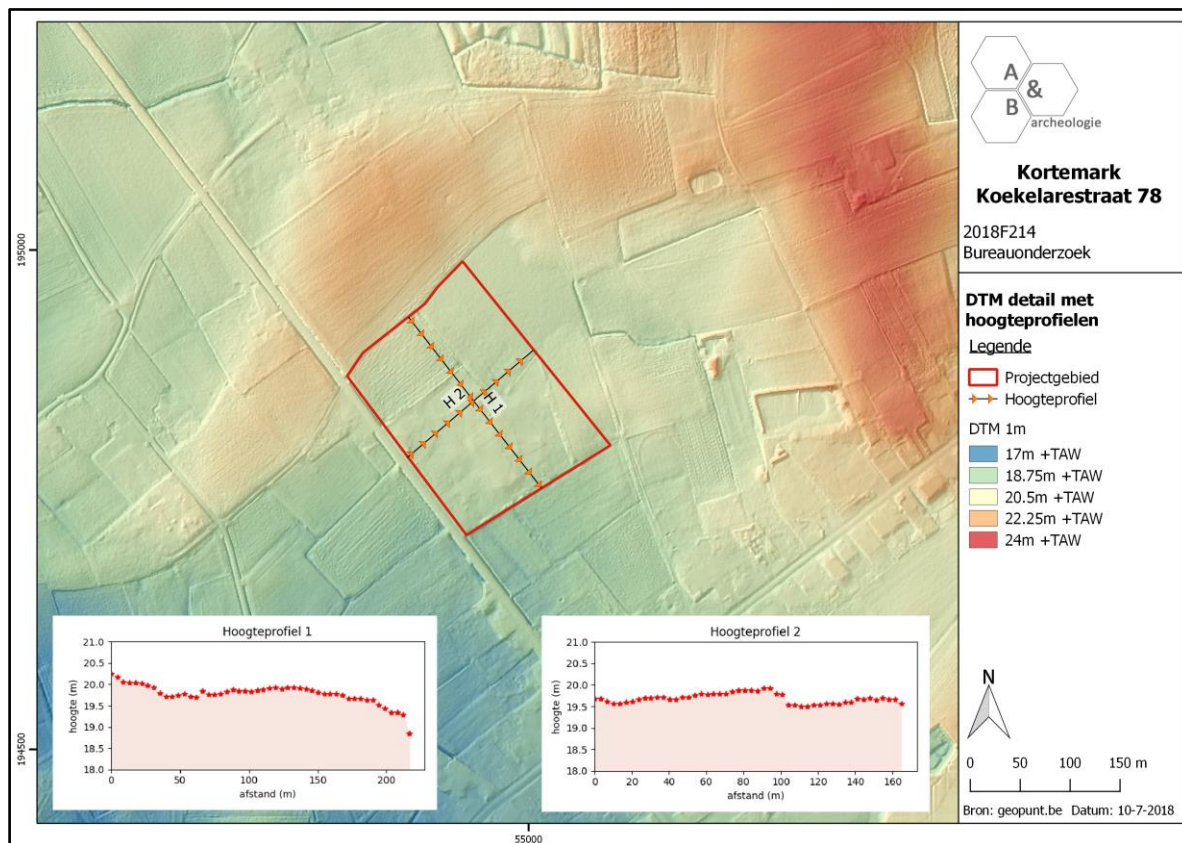
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het noordelijke en oostelijke deel van het plangebied groen ingekleurd. Deze inkleuring geeft aan dat het gebied een verwaarloosbare erosie kent. In de omgeving van het terrein komen gelijkaardige inkleuringen voor. De potentiële bodemerosiekaart baseert zich onder andere op de hellingsgraad van het terrein.

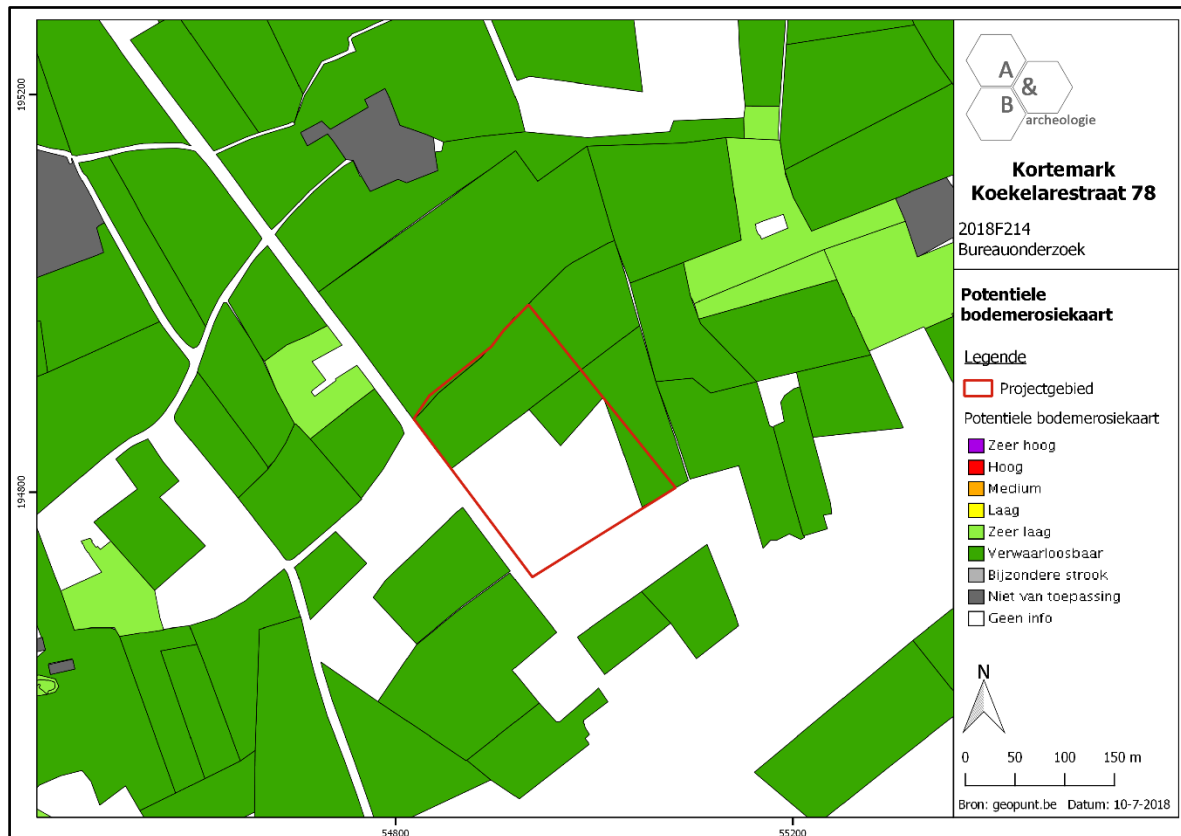
Figuur 18 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel (bron: AGIV).

Figuur 20 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).

Figuur 21 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Binnen de grenzen van het plangebied worden vijf bodemtypes aangegeven. Ze geven leemig zand, zand en lichte zandleemgronden aan.

Centraal in het plangebied komt een **Shp**-bodem voor. Deze bodem kenmerkt zich als een natte leemige zandbodem zonder profiel. Het zijn hydromorfe natte bodems met stuwwater. De Ap is 20-30cm dik en donker grijsbruinachtig. Tussen de bouwvoor en het kleiig (-zandig) substraat komt een leemig zandige laag voor met roestvlekken. De bodems zijn te nat in de winter en het voorjaar en gevoelig voor uitdroging in de zomer. De bodems geven wisselvallige opbrengsten, gevaar voor mislukkingen bij winterbezaaiingen wegens dichtslempen. Ze zijn matig geschikt voor weiland. In het noordwestelijke deel staat een **Sdh**-bodem gekarteerd. Hier gaat het om een matig natte leemige zandbodem met een verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont. Deze matig natte Postpodzol heeft een bouwlaag (Ap) die goed humeus is, gehomogeniseerd en 30-50cm dik. Ingevolge oplossingsverschijnselen van de Podzol B, maar vooral door uitdelven en afvoeren van het verharde benedendeel van de Podzol B is deze horizont op veel plaatsen bijna volledig verdwenen. De roestverschijnselen, soms moeilijk waarneembaar in de Podzol B beginnen normaal tussen 40 en 60cm diepte. De waterhuishouding is gunstig in de zomer, maar de bodem is soms iets te nat in de winter. De matig natte Postpodzolen op leemig zand werden betiteld als zijnde goede grond en voor rogge, haver en aardappelen. De zomergranen en de vroeger geteelde voederbieten zijn aktueel

praktisch volledig vervangen door maïs en raaigras; ook goed geschikt voor weiland. Het uiterste noorden en oosten staan aangegeven met een **Zdh**-bodem. Deze bodem betreft een matig natte zandbodem met een verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont. De hierboven vermelde serie Zdh en de twee complexen ZdG en ZdP zijn bodems welke een matig nat Postpodzolgebied kenmerken. ZdG werd slechts bij de aanvang van de kartering gebruikt. Men beschreef ze toen ook als Postpodzol. Naast Postpodzolen kunnen ook lokaal enkele hydromorfe gronden voorkomen na het invoeren van de Postpodzol verdween . . G uit het kaartbeeld en werd het profiel met verbrokkelde humus en/of ijzer B horizont gekarteerd als . . h. De kaarteenheden aangeduid als ZdP groeperen boringen waarin men de verbrokkelde resten van de Podzol B vindt, de zachte humus B werd homogeen in de bouwvoor verwerkt. Naast deze waarnemingen vindt men plaatsen waar de totale Podzol B werd uitgegraven en gedeeltelijk in een homogene bouwvoor verwerkt. Deze werden dan ook als . . P aangeduid. Deze bedenking laat ons toe te stellen dat alle kaarteenheden ZdG, Zdh en ZdP zeer verwante matig natte zandgronden zijn met hun sterk gehomogeniseerde bovengrond meer dan 30 cm dik, donker bruingrijs van kleur en hoog humusgehalte (3-5%). De hoogste grondwaterstand reikt tot in het onderste deel van de B, zodat roestverschijnselen in veel gevallen moeilijk of niet waar te nemen zijn, zij beginnen tussen 40 en 60 cm en worden naar beneden toe zeer duidelijk. Al deze bodems hebben een goede waterhuishouding in de zomer en zijn iets te nat in de winter, vooral de substraatseries zijn waterverzadigd in de winter. Het zijn goede zandgronden en voor weiland zijn deze bodems matig goed. In het noordwesten en aan de oostelijke rand bevindt zich een **Zch**-bodem. Deze bodem kenmerkt zich als een matig droge zandbodem met een verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont. De donker bruingrijze bovengrond is goed humeus en 30-60 cm dik. De Podzol B, 20-30 cm dik, is verbrokken in harde concreties. De roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90 cm. De waterhuishouding is goed in de winter, te droog in de zomer. De bodems zijn iets beter dan Zcg en blijven matig geschikt voor zomergranen en aardappelen en minder geschikt voor weide. Als laatste wordt aan de westelijke rand en in het uiterste zuiden een **Pfp**-bodem aangegeven. Deze bodem is een zeer natte lichte zandleembodem zonder profiel. Deze hydromorfe zandleemgronden hebben een dikke (30-40 cm) humeuze bovengrond, dikwijls verveend, en met duidelijke roestverschijnselen. De reductiehorizont begint tussen 50 en 100cm. In de meeste profielen komt een substraat voor: zand, leem, klei, klei-zand, mergel of veen. Het profiel vertoont een sterke en langdurige wateroverlast in de winter en lente; zelfs in de zomer iets te nat. Drainage is daarom noodzakelijk. Deze bodems komen meestal alleen voor hooiweiden in aanmerking.

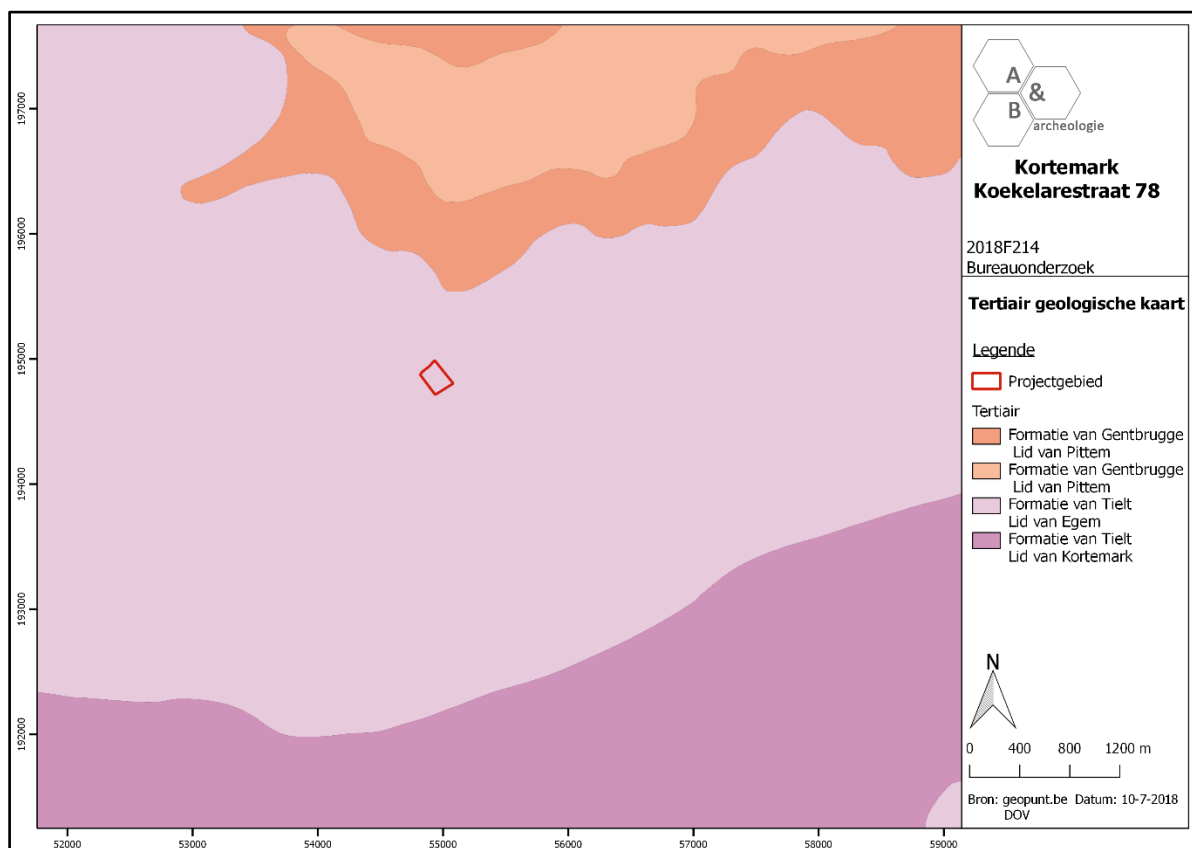
[illegible]

2.3.4. Geologische situering

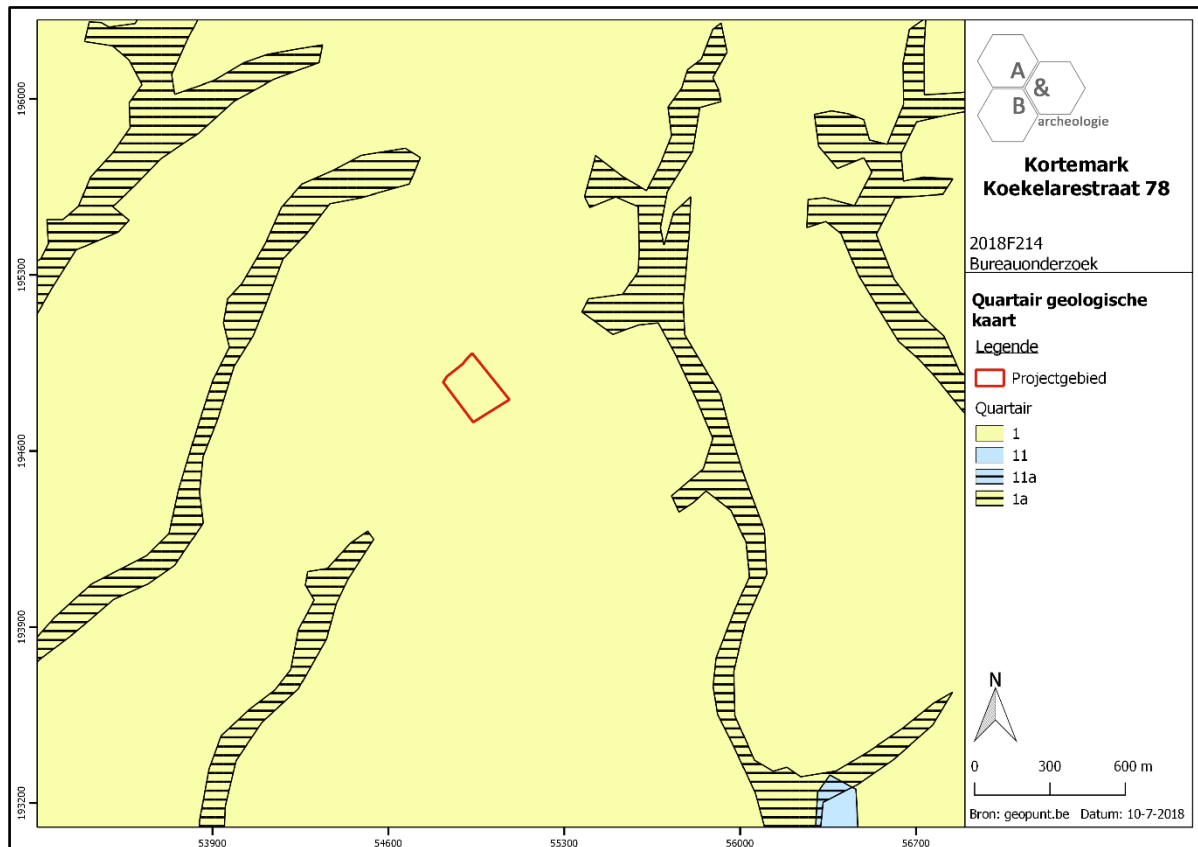
De tertiaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen van het Lid van Egem (Formatie van Tielt). Deze formatie bestaat uit marien zeer fijn zand en silt, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het midden- tot laat-leperiaan (Vroeg-Eoceen). De Formatie van Tielt bevindt zich bovenop de Formatie van Kortrijk. Het Lid van Egem bestaat uit een grijsgroen zeer fijn zand waarin kleilagen en zandsteenbanken voorkomen. Het zand is glauconiet- en glimmerhoudend.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond op de zuidwestelijke rand van het plangebied bestaat uit het type 1 omschreven als volgt: niet holocene en/of tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code **ELPw**), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) aanwezig zijn.

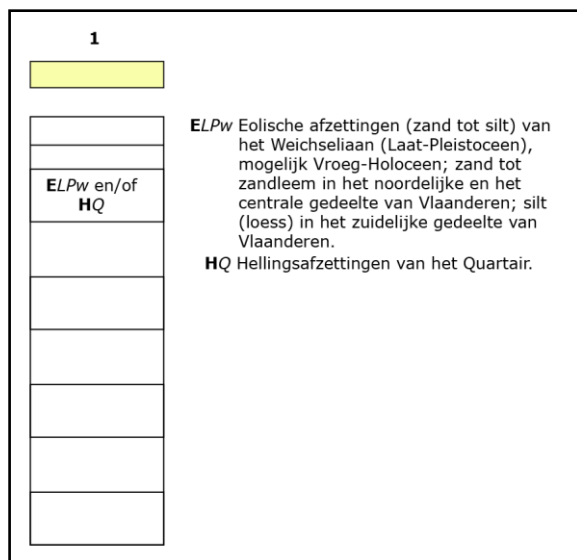
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 24 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 25 Uitsnede uit de Quartaire Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 26 Uitleg bij de Quartaire Geologische Kaart; type 1 (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

Kortemark wordt voor het eerst in 1063 vermeld als 'Merck', wat duidt op een frankische oorsprong en zoveel betekent als 'afgebakend gebied binnen onbebouwde gronden'. 'Merck' moet toentertijd een bescheiden nederzetting geweest zijn op de grens van het overstromingsgebied van de Handzamevaart en de bossen van Houthulst. In 1281 kwam het inmiddels tot 'Courtemarkck' herdoopte dorp in handen van Gwijde van Dampierre, de toenmalige Graaf van Vlaanderen. Het verwierf de status van 'Ambacht' en kreeg een eigen bestuur en een eigen rechtsmacht⁷.

Kortemark is bekend om zijn neogotische driebeukige Sint-Bartholomeuskerk⁸. Kort na de Eerste Wereldoorlog werd deze heropgebouwd in geel en rood gevlamde baksteen. Het dak en de torenspits kregen een leistenen afdekking. De zeshoekige spitse toren, die naast het ingangsportaal oprijst, bevindt zich op een onconventionele plaats. De oostelijke zijbeuk vertoont een vijfhoekige uitbouw die fungeert als doopkapel. Daarnaast kent Kortemark verschillende 18de- en 19de-eeuwse boerenhuizen en hoeves. In de gemeente Kortemark en deelgemeentes getuigen vele gedenksteden en monumenten over de Eerste Wereldoorlog. Het grootste deel van de oorlog bevond Kortemark zich binnen het Duitse bezette gebied. Daarnaast zijn twee ereperken aanwezig in Werken en Handzame die te maken hebben met twee Britse vliegtuigen die neergestort zijn in de Tweede Wereldoorlog met de bemanning nog aan boord⁹.

De oudste kaart die geraadpleegd kan worden betreft de Ferrariskaart uit de 18de eeuw. Op deze kaart staat het gebied aangegeven als een bos dat onderdeel uitmaakt van de Degensche Bosschen en Wynendale Bosch. Het gebied kenmerkt zich door landelijke wegen met verspreide bewoning met akkerlanden en bossen. Op de Atlas der Buurtwegen (1841) staat het gebied ingedeeld in percelen. Aan de noordelijke zijde bevindt zich een landweg. De kaart van Vandermaelen (1846-1854) toont het plangebied als bos aan, meer bepaald het Kreupel Bosch. De kaart van Popp (1842-1879) toont in grote lijnen nog dezelfde perceelstructuur zoals op de Atlas der Buurtwegen.

Op de topografische kaart van 1883 wordt voor het eerste de Koekelarestreet aangegeven. Het terrein is nog steeds onbebouwd en in gebruik als landbouwzone. Ook op de kaart van 1911 blijft dit zo. Wel wordt de landweg aan de noordelijke grens nog aangegeven.

Op een Britse loopgravenkaart van september 1918 wordt een smalspoor aangegeven dat het plangebied doorkruist van het zuidwesten naar het noordoosten. Ook loopt een smalspoor net aan de oostelijke rand van het plangebied. Ten westen komen prikkeldraadversperringen voor. Ook worden enkele barakken aangegeven ten noorden en westen van het terrein. De *trenchmap* toont slechts een deel van het plangebied dat zich net op de rand van het kaartblad bevindt.

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018: *Kortemark In Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://inventaris.onroerenderfgoed.be> op 10/07/2018

⁷ <http://www.kortemark.be/product/400/kortemark>

⁸ <http://www.kortemark.be/product/393/sint-bartholomeuskerk---kortemark>

⁹ Acke et al. 2016

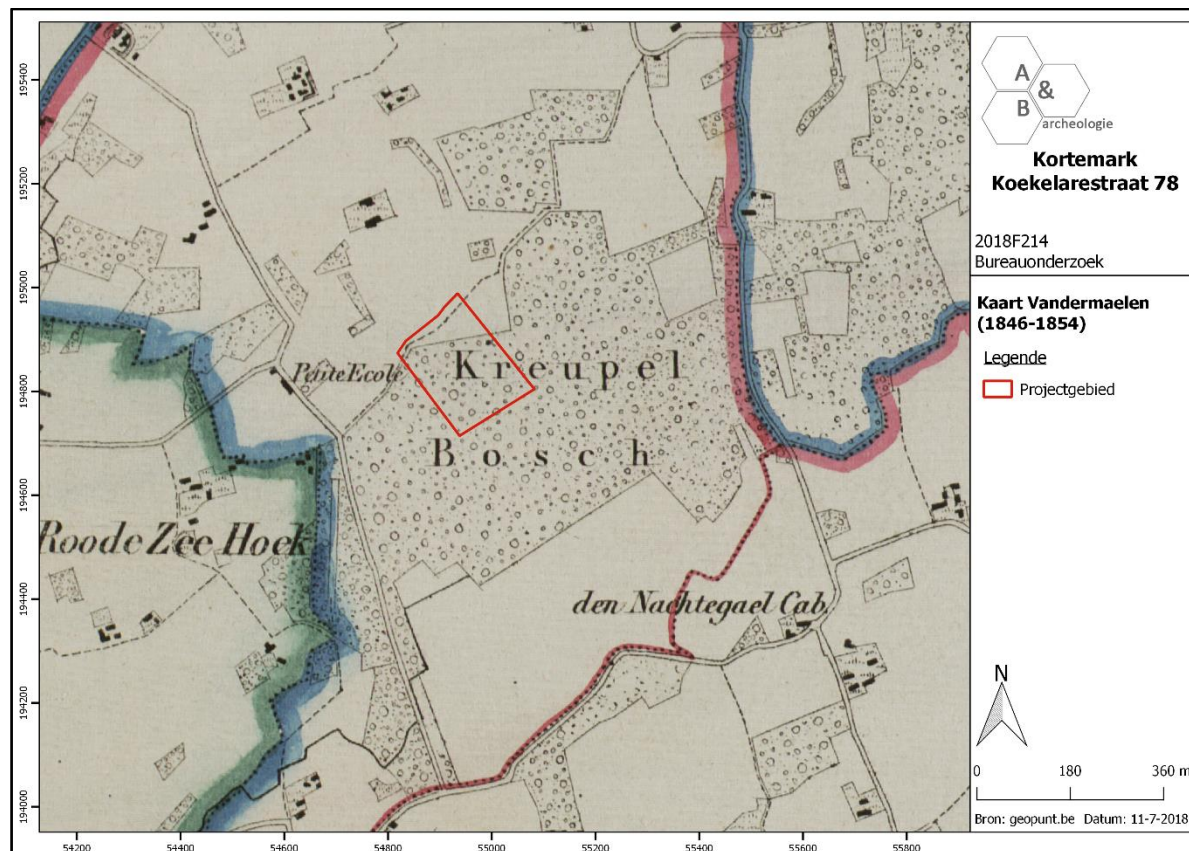
De vroegste luchtfoto betreft een orthofoto uit 1971. De kwaliteit en resolutie is vrij laag, maar toch kan hierop gezien worden dat het terrein grotendeels ingenomen is als landbouwzone met een klein gebouwtje aan de straatkant aan de westelijke zijde. Op een latere en meer gedetailleerde luchtfoto van 1979-1990 is duidelijk de ontwikkeling van het plangebied te zien waarbij nieuwe gebouwen en verhardingen toegevoegd zijn. Op een luchtfoto van 2003 is te zien dat nog uitbreidingen hebben plaatsgevonden. Op de luchtfoto van 2017 is de huidige situatie te zien met grote loodsen, verhardingen en een watersilo. Het noordelijke deel is ingenomen als weiland, net als de oostelijke tip.

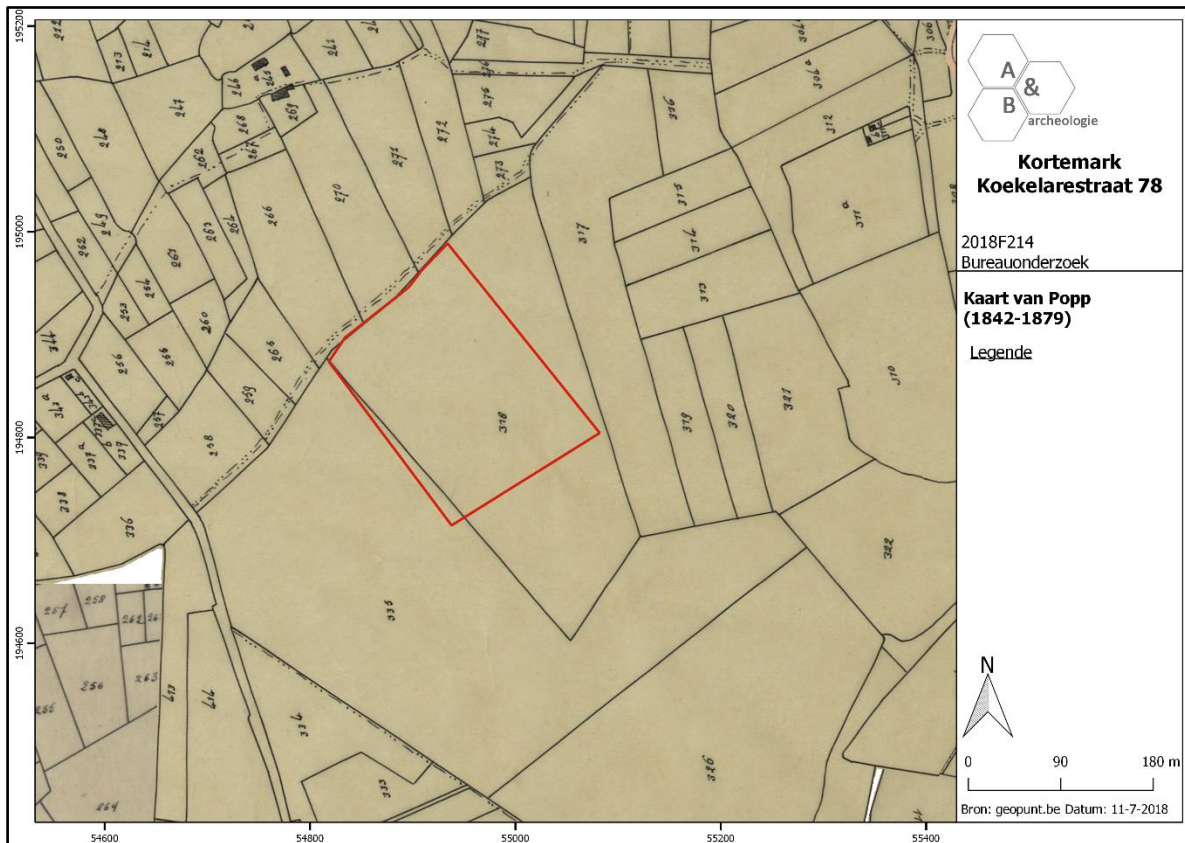
Figuur 27 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

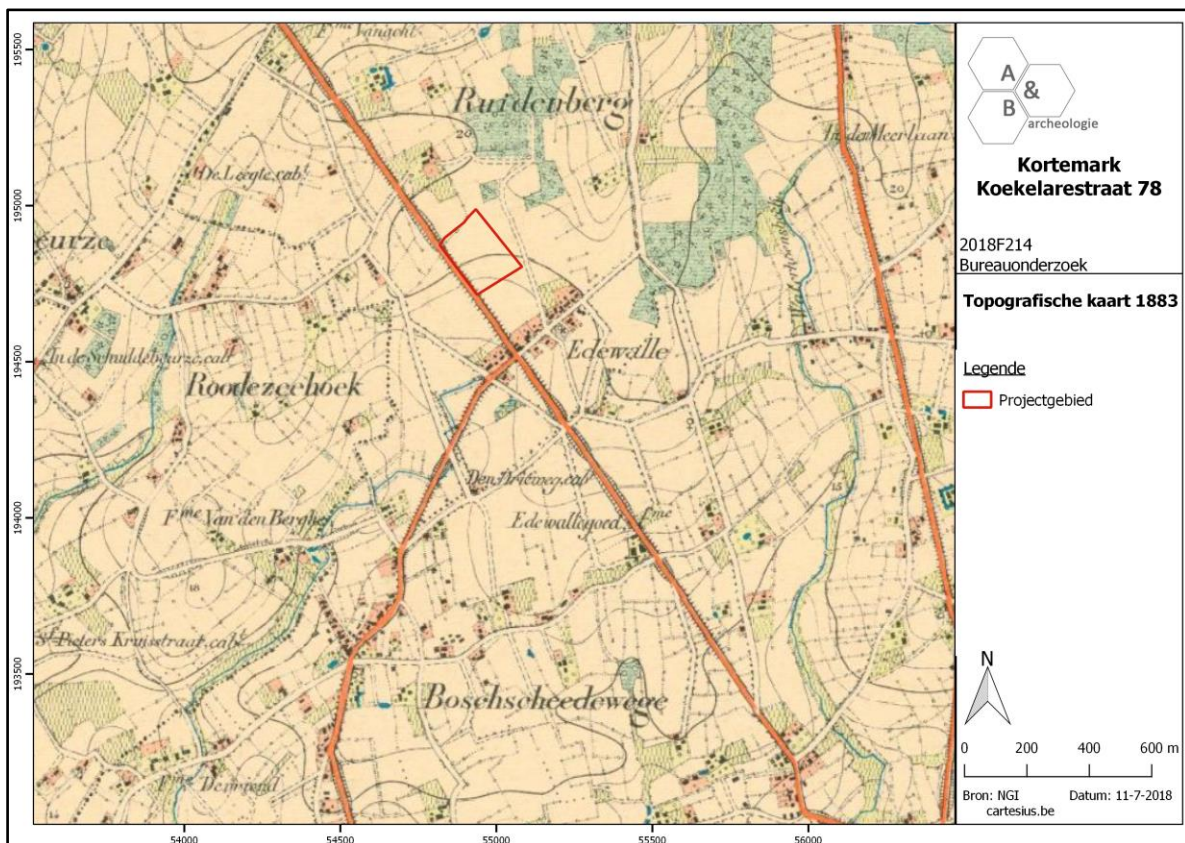
Figuur 28 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

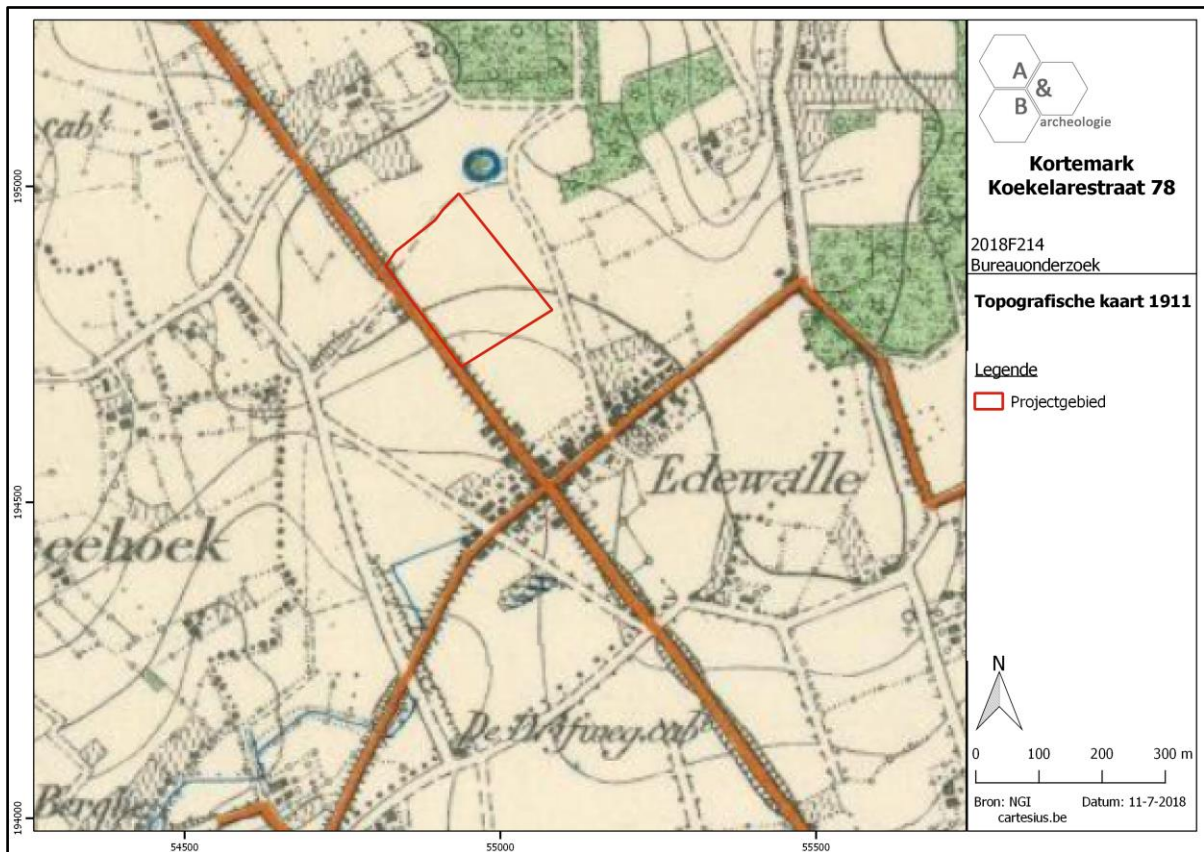
Figuur 29 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

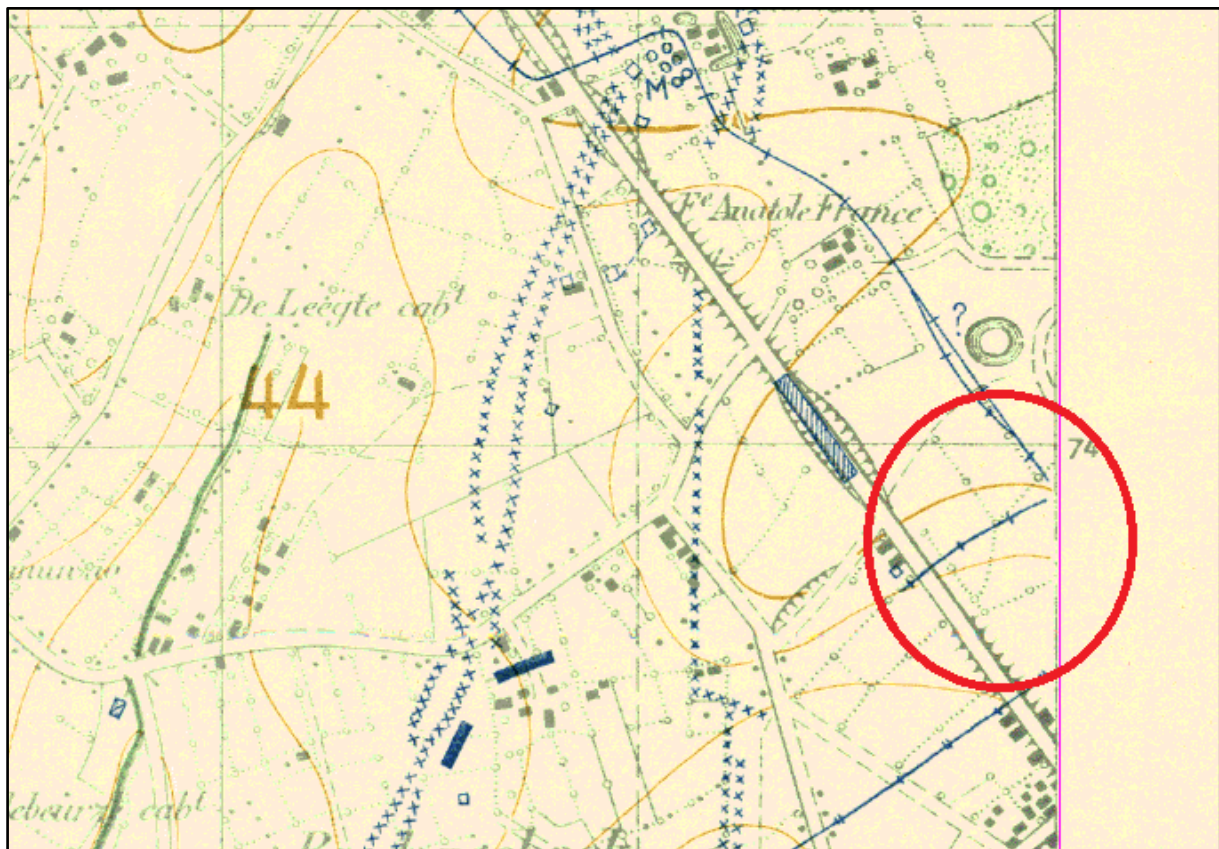
Figuur 30 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

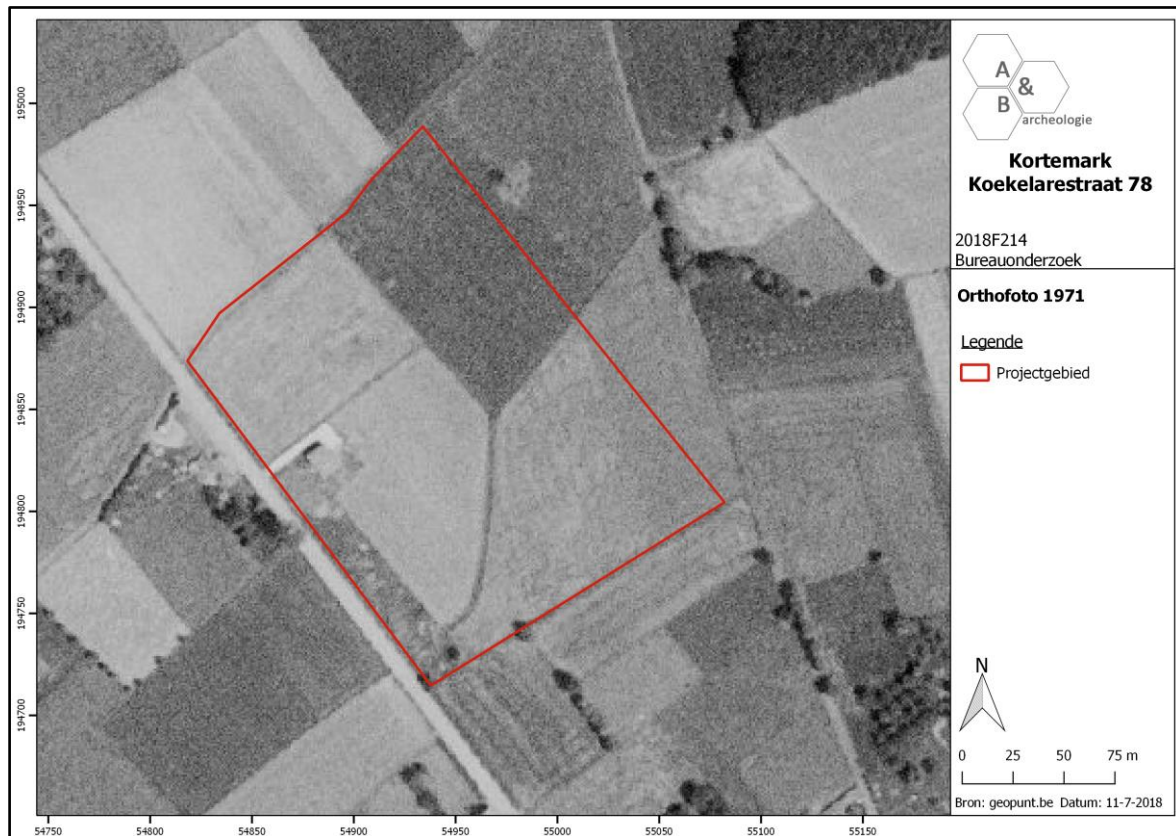
Figuur 31 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 32 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).

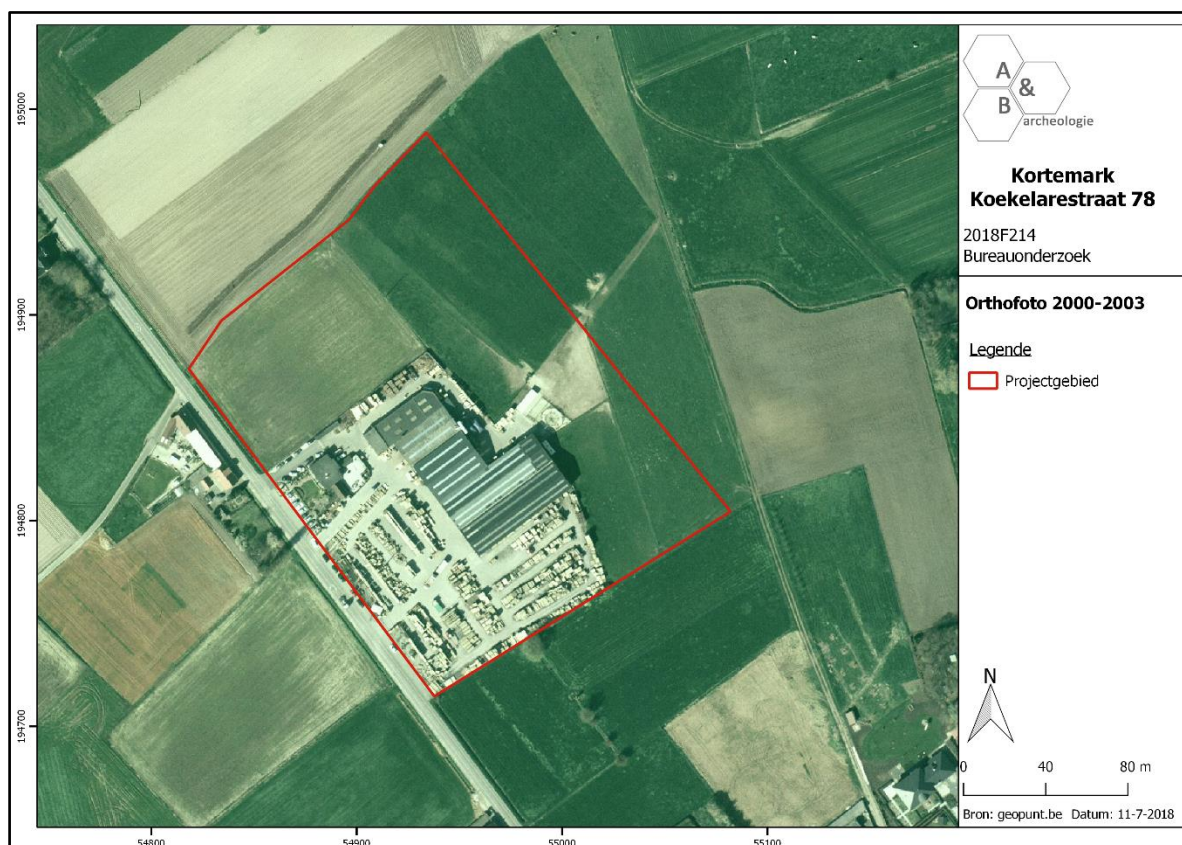
Figuur 33 Uitsnede uit de loopgravenkaart van september 1918 (bron: linesman DVD British trenchmaps).

Figuur 34 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 35 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 36 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 37 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het projectgebied een aantal sites aangegeven, die hiernavolgend besproken worden. De sites tonen duidelijk aan dat Kortemark rijk is aan archeologische sites en vondsten.

Een belangrijk onderzoek betreft het lijntracé van de aardgasleiding van Fluxys tussen Alveringem en Maldegem doorheen de zuidoostelijke hoek van Kortemark. Tijdens het vooronderzoek werd in de sector tussen de Amersveldestraat en de Oude Gentstraat een houtskoolmeiler teruggevonden. In de zone tussen de Oude Gentstraat en de Leenbosstraat werden enkele loopgraafsegmenten, vermoedelijk oefenloopgraven, uit de Eerste Wereldoorlog aangesneden¹⁰.

Aan de Koutermolenstraat, ten zuiden van het plangebied, werd een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Bij luchtfotografie in de jaren '80 van de 20ste eeuw werden reeds grafcircels uit de bronstijd herkend. Een noodonderzoek in 1992¹¹ resulteerde in twee grafheuvels uit de vroege bronstijd, sporen en vondstmateriaal uit de late ijzertijd, een perceelsgracht uit de late middeleeuwen en twee kuilen met materiaal uit de Eerste Wereldoorlog. Daarnaast werden stenen artefacten uit het mesolithicum en het midden-neolithicum teruggevonden (CAI ID 76215). De site bevindt zich op het hoger gelegen deel in de driehoek nabij de Krekelbeek/Handzamevaart en de Waterhoenbeek, aan de westelijke zijde van Kortemark.

Willem Hantson merkte op dat diverse metaalvondsten werden teruggevonden door metaaldetectoristen in de omgeving van Kortemark. Het betreft metalen artefacten uit de Romeinse periode en de vroege middeleeuwen¹². De exacte locaties zijn echter niet gekend.

In 2003 werd bij de uitbreiding van de industriezone aan de Voshoek ter hoogte van de Staatsbaan en de Hoogledestraat sporen teruggevonden uit de Romeinse periode en de volle middeleeuwen¹³. Voor de Romeinse periode betreft het twee brandrestengraven met schervenmateriaal. Tot de volle middeleeuwen behoren paalkuilen van minstens 3 gebouwen, waarvan 2 elkaar oversnijden. Het zou eerder gaan om bijgebouwen en spiekers. De site bevindt zich op een tweetal kilometer ten zuiden van het plangebied (CAI ID 70299).

In 2013 werd een vooronderzoek uitgevoerd aan de begraafplaats van Kortemark¹⁴. Bij het onderzoek werden greppels en kuilen uit de metaaltijden of de Romeinse periode aangetroffen. De sporen concentreerden zich vooral in het noordelijke deel. Uit de steentijd behoren vier losse silexartefacten. Als laatste zijn nog ontstekers teruggevonden uit de Eerste Wereldoorlog.

Ten noorden en noordwesten van het plangebied worden diverse sites aangegeven. Een deel ervan betreffen sites met walgracht, meestal geïsoleerde entiteiten, omgeven door een gracht en/of wal, die hun oorsprong kennen in de middeleeuwen. Daarnaast gaat het om ook verkleuringen in de

¹⁰ Evaluatienota en conceptrapport Lot 5 Hooglede-Maldegem fluxys (Deconynck en Laloo 2015 en 2017)

¹¹ Bourgeois & Meganck 1993

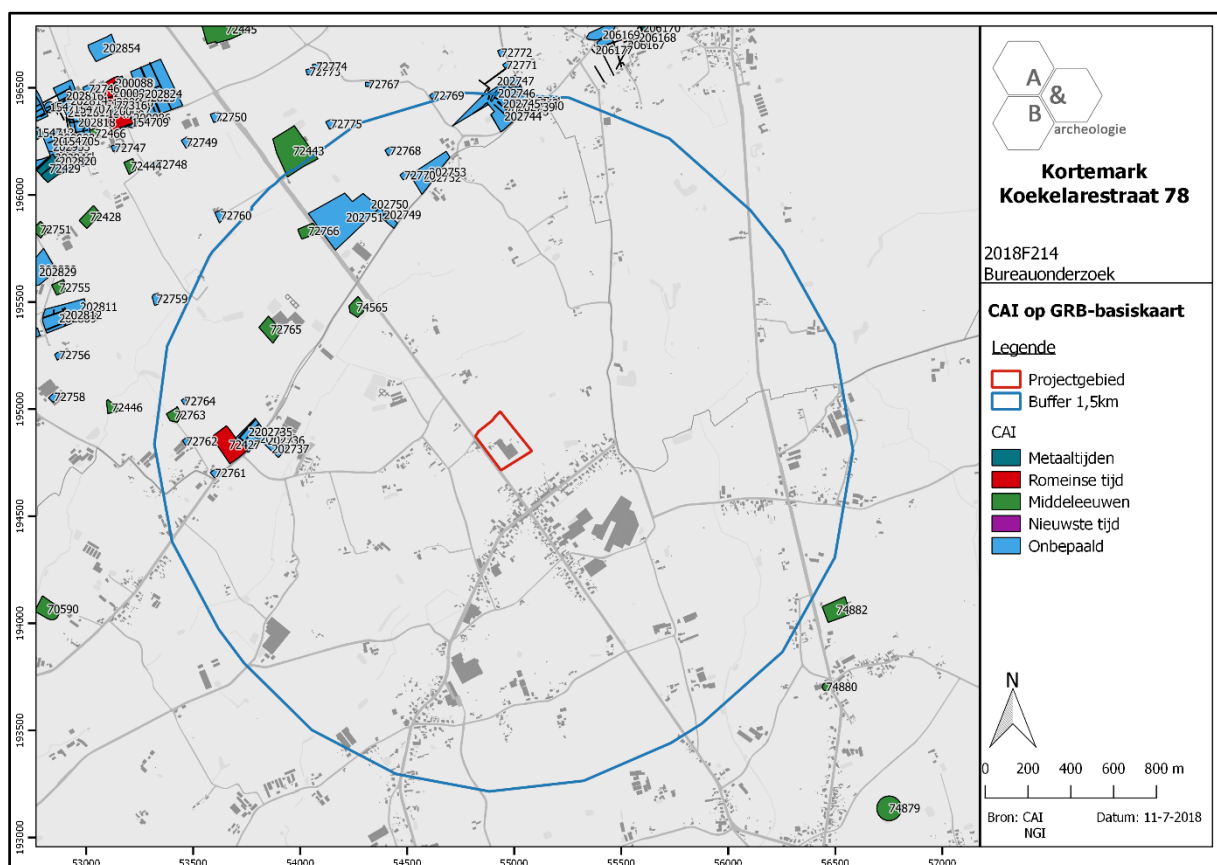
¹² Mondelinge mededeling Willem Hantson

¹³ Mondelinge mededeling Marc De Wilde

¹⁴ Demey 2013

gewassen en weilanden die waargenomen zijn tijdens luchtfotografie door de Universiteit Gent. Ten noordwesten aan de Steenstraat, gelegen centraal op een plateau tussen de Kolvebeek en Bovenbeekse beek, bevindt zich CAI ID 72427. Op deze locatie werd evenwijdig aan de Steenstraat een 0,5m diepe gracht en een haakse greppel aangetroffen. In de vulling kwamen veldsteen en een scherfje Gallo-Romeinse kruik waarvoor. Ten westen van deze gracht tekenden zich zes verspreide paalkuilen af, waarin geen schervenmateriaal werd aangetroffen. Het was onmogelijk hierin een structuur te herkennen en de aard van de sporen te interpreteren.

Het archeologisch kader toont duidelijk het archeologisch potentieel aan van het gebied zowel gezien de gekende archeologische sites die gaan van de steentijd tot en met de Eerste Wereldoorlog, maar ook gezien de gunstige landschappelijke ligging op de zuidelijke flank van de heuvelrug ter hoogte van Ichtegem en ten noorden van de beekvallei van de Handzamevaart. Er kan bijgevolg een hoge archeologische waarde aan het plangebied toebedeeld worden. Het gebied in de directe omgeving van het plangebied is nog niet goed archeologisch gekend, daarom kan verder onderzoek leiden tot zeer nuttige kenniswinst.

Figuur 38 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de-, 19de- en vroeg 20ste-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat er geen bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Tijdens die periode is het gebied ingenomen als bos en weiland. Pas rond de jaren '70 van de 20ste eeuw komt bewoning voor die stelselmatig uitgebreid wordt. Het noordelijke deel en de oostelijke tip blijven ingenomen als weiland.
- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden.
- Het terrein is momenteel ingenomen als landbouwzone (noorden) en bebouwde zone (zuiden). Ter hoogte van het weiland zijn geen zichtbare verstoringen kunnen vastgesteld worden. De bebouwde zone daarentegen bestaat uit diverse structuren (kantoren, loodsen, watersilo, ...), verhardingen en nutsvoorzieningen. In deze zone kan gesproken worden van een hoge verstoringsgraad.
- De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft de afbraak van een deel van de bestaande gebouwen. Het kantoor met parking aan de straatzijde zal hierbij afgebroken worden. De opslagloodsen, centraal in het plangebied, zullen behouden blijven en heringericht, net als grote delen van de verhardingen en de watersilo. Nadien zal een aanzienlijke uitbreiding plaatsvinden met diverse opslagloodsen en stapelzones voornamelijk in de zone van het huidige weiland (noorden). Ook zullen loodsen aangebouwd worden aan de noordelijke zijde van de bestaande opslagloodsen. In het noordoosten zal de verharding uitgebreid worden voor buitenopslag en aanvoer naar de productie. In het uiterste zuiden zal een kantoorgebouw met parking aangelegd worden. Er zal een in- en uitrit voorzien worden. Langs de noordelijke, oostelijke en zuidelijke zijde zal een smalle groenzone van ca. 8m breed aangelegd worden. De geplande werken zullen een nefaste impact hebben op het bodemarchief voornamelijk ter hoogte van het huidige weiland in het noorden en oosten met een totale oppervlakte van ca. 16900m². De zone waar de loodsen en verhardingen behouden blijven zullen geen nieuwe verstoringen met zich meebrengen.
- Het archeologisch kader toont duidelijk het archeologisch potentieel aan van het gebied zowel gezien de gekende archeologische sites die gaan van de steentijd tot en met de Eerste Wereldoorlog, maar ook gezien de gunstige landschappelijke ligging op de zuidelijke flank van de heuvelrug ter hoogte van Ichtegem en ten noorden van de beekvallei van de Handzamevaart. Er kan bijgevolg een hoge archeologische waarde aan het plangebied toebedeeld worden. Het gebied in de directe omgeving van het plangebied is nog niet goed archeologisch gekend, daarom kan verder onderzoek leiden tot zeer nuttige kenniswinst.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft de afbraak van een deel van de bestaande gebouwen. Het kantoor met parking aan de straatzijde zal hierbij afgebroken worden. De opslagloodsen, centraal in het plangebied, zullen behouden blijven en heringericht, net als grote delen van de verhardingen en de watersilo. Nadien zal een aanzienlijke uitbreiding plaatsvinden met diverse opslagloodsen en stapelzones voornamelijk in de zone van het huidige weiland (noorden). Ook zullen loodsen aangebouwd worden aan de noordelijke zijde van de bestaande opslagloodsen. In het noordoosten zal de verharding uitgebreid worden voor buitenopslag en aanvoer naar de productie. In het uiterste zuiden zal een kantoorgebouw met parking aangelegd worden. Er zal een in- en uitrit voorzien worden. Langs de noordelijke, oostelijke en zuidelijke zijde zal een smalle groenzone van ca. 8m breed aangelegd worden. De geplande werken zullen een nefaste impact hebben op het bodemarchief voornamelijk ter hoogte van het huidige weiland in het noorden en oosten met een totale oppervlakte van ca. 16900m². De zone waar de loodsen en verhardingen behouden blijven zullen geen nieuwe verstoringen met zich meebrengen.

Gezien de geplande werken is verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk in de vorm van landschappelijke boringen, mogelijk gevolgd door archeologische boringen en proefputten, en proefsleuven. De zone voor verder onderzoek betreft het gebied van het huidige weiland in het noordelijke deel en de oostelijke tip, samengesteld voor een oppervlakte van ca. 16900m². De centrale bebouwde zone zal weinig tot geen nieuwe verstoringen met zich meebrengen. De bestaande loodsen en watersilo blijven behouden, alsook grote delen van de verhardingen. Deze zone van ca. 19200m² dient niet verder onderzocht te worden.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

Gezien de bodemkundige gegevens dient een verder landschappelijk booronderzoek te gebeuren. Er is sprake van beekvalleien (Handzamevaart, Colvebeek en Waterhoenbeek), goed bewaarde bodems, postpodzolen, en/of bodems waarin mogelijk *in situ* steentijdartefacten sites bewaard kunnen zijn. Het landschappelijk booronderzoek kan meer duidelijkheid brengen in de bodemopbouw en in de kans op de aanwezigheid van begraven archeologische niveaus en eventuele steentijdsites.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

Deze onderzoeksmethode is niet nodig om uit te voeren aangezien geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van sporen en structuren die op te sporen zijn via deze techniek.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval zijn beide onderzoeksmethodes niet zinvol om uit te voeren en kunnen dus buiten beschouwing genomen worden. Er zijn geen aanwijzingen voor kampen of slagvelden of andere archeologische sites die zich manifesteren als mobiele artefacten (ferro en non-ferro) in de teelaarde.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Indien blijkt dat een podzolbodem aanwezig is of meerdere archeologische niveaus waarin mogelijk *in situ* steentijdartefacten aanwezig kunnen zijn.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.¹⁵

Gezien het archeologische potentieel, de oppervlakte van het terrein en de aard van de geplande werken is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk.

Het totale terrein is 36100m² groot waarvan ca. 16900m² geselecteerd wordt voor verder onderzoek. Hiervan 10% oftewel 1690m² dient onderzocht te worden door middel van proefsleuven. Aanvullend hierbij moet nog voor 2,5% oftewel 423m² aan kijkvensters, dwars- of volsleuven aangelegd te worden. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 2113m² onderzocht. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

¹⁵ HANECA et al. 2016.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Op basis van de 18de-, 19de- en vroeg 20ste-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat er geen bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Tijdens die periode is het gebied ingenomen als bos en weiland. Pas rond de jaren '70 van de 20ste eeuw komt bewoning voor die stelselmatig uitgebreid wordt. Het noordelijke deel en de oostelijke tip blijven ingenomen als weiland. Het archeologisch kader toont duidelijk het archeologisch potentieel aan van het gebied zowel gezien de gekende archeologische sites die gaan van de steentijd tot en met de Eerste Wereldoorlog, maar ook gezien de gunstige landschappelijke ligging op de zuidelijke flank van de heuvelrug ter hoogte van Ichtegem en ten noorden van de beekvallei van de Handzamevaart. Er kan bijgevolg een hoge archeologische waarde aan het plangebied toebedeeld worden. Het gebied in de directe omgeving van het plangebied is nog niet goed archeologisch gekend, daarom kan verder onderzoek leiden tot zeer nuttige kenniswinst.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Het terrein is momenteel ingenomen als landbouwzone (noorden) en bebouwde zone (zuiden). Ter hoogte van het weiland zijn geen zichtbare verstoringen kunnen vastgesteld worden. De bebouwde zone daarentegen bestaat uit diverse structuren (kantoren, loodsen, watersilo, ...), verhardingen en nutsvoorzieningen. In deze zone kan gesproken worden van een hoge verstoringsgraad. Bovendien blijft een groot deel hiervan behouden in de geplande werken.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

De landschappelijke ligging, ten noorden van een beekvallei en op de zuidelijke flank van een heuvelrug tonen een gunstige ligging aan. De bodemkaart geeft een normale bodemopbouw (zand en zandleem) aan, waarbij sporen goed bewaard kunnen zijn.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft de afbraak van een deel van de bestaande gebouwen. Het kantoor met parking aan de straatzijde zal hierbij afgebroken worden. De opslagloodsen, centraal in het plangebied, zullen behouden blijven en heringericht, net als grote delen van de verhardingen en de watersilo. Nadien zal een aanzienlijke uitbreiding plaatsvinden met diverse opslagloodsen en stapelzones voornamelijk in de zone van het huidige weiland (noorden). De loodsen zullen voorzien worden van betonnen vloerplaten en paalfunderingen. Ook zullen loodsen aangebouwd worden aan de noordelijke zijde van de bestaande opslagloodsen. In het noordoosten zal de verharding uitgebreid worden voor buitenopslag en aanvoer naar de productie. In het uiterste

zuiden zal een kantoorgebouw met parking aangelegd worden. Er zal een in- en uitrit voorzien worden. Langs de noordelijke, oostelijke en zuidelijke zijde zal een smalle groenzone van ca. 8m breed aangelegd worden. De geplande werken zullen een nefaste impact hebben op het bodemarchief voornamelijk ter hoogte van het huidige weiland in het noorden en oosten met een totale oppervlakte van ca. 16900m². De zone waar de loodsen en verhardingen behouden blijven zullen geen nieuwe verstoringen met zich meebrengen.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Echter door de gunstige ligging en het archeologisch kader kan een hoge archeologische waarde aan het terrein toebedeeld worden. In de directe omgeving is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, waardoor een verder proefsleuvenonderzoek kan leiden tot zeer nuttige kenniswinst.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Na het bekomen van de nodige vergunningen kan het archeologisch vooronderzoek uitgevoerd worden, dat zich toespitst op de zone van het huidige weiland (ca. 16900m²).

In eerste instantie dient een landschappelijk booronderzoek te gebeuren. Indien blijkt dat bij dit onderzoek begraven archeologische niveaus bewaard zijn op een deel of over het volledige terrein, dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem. Dit onderzoek bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai 12m uit elkaar. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op basis van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd te worden en gecontroleerd op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient een waarderend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Hierbij wordt een verdicht boorgrid gehanteerd van 5 op 6m, waarbij de raaien onderling 5m uit elkaar liggen en de afstand tussen de boringen op de raai 6m bedraagt. Indien hieruit effectief een steentijdsite vastgesteld wordt dient men over te gaan naar proefputten. Hierbij wordt een ruimtelijke verticale en horizontale analyse uitgevoerd van de vuursteenconcentraties. Bij een positief resultaat van de proefputten dient men over te gaan tot een opgraving.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek over het volledige plangebied. Deze fase kan meteen volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten hiervan negatief zijn. Mogelijk kan het landschappelijk booronderzoek ook verstoorde delen aangeven, waar geen verder vooronderzoek nodig is. Het proefsleuvenonderzoek bestaat uit parallelle sleuven. De sleuven

hebben als doel om het archeologisch potentieel van het terrein in kaart te brengen. Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen. Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel of volledig het terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen.

4. Samenvatting

Het terrein is gelegen in Kortemark aan de Koekelarestraat 78. Het totale plangebied heeft een oppervlakte van ca. 50483m². De geplande werken spitsen zich toe op een zone van ca. 36100m². In het noordwesten, delen van perceel 318M2 en 318K, worden geen werken ingepland. Hier blijft het terrein in gebruik als weiland. De zone van de geplande werken heeft een rechthoekige vorm en sluit aan de westelijke zijde aan op de Koekelarestraat. Het grootste deel van het plangebied is ingenomen met gebouwen (woning, kantoren, opslagloodsen, stapelplaatsen, ...), parking en verhardingen met bijbehorende diverse nutsvoorzieningen. Aan de oostelijke zijde van de gebouwen bevindt zich nog een watersilo. De totale verharding en bebouwing neemt een oppervlakte van ca. 19200m² in. Aan de noordelijke zijde en een klein deeltje aan de oostelijke zijde bevindt zich een weiland. Het weiland neemt een oppervlakte van ca. 16900m² in. Kadastraal gezien bevindt het terrein zich op: Kortemark (Handzame), afdeling 2, sectie A, perceel nr. 318P, 318G2, 318B3, 318Z2, 318K (deel) en 318M2 (deel).

Binnen de grenzen van het plangebied worden vijf bodemtypes aangegeven. Ze geven 1e mig zand, zand en lichte zandleemgronden aan. Centraal in het plangebied komt een **Shp**-bodem voor. Deze bodem kenmerkt zich als een natte lemige zandbodem zonder profiel. In het noordwestelijke deel staat een **Sdh**-bodem gekarteerd. Hier gaat het om een matig natte lemige zandbodem met een verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont. Het uiterste noorden en oosten staan aangegeven met een **Zdh**-bodem. Deze bodem betreft een matig natte zandbodem met een verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont. In het noordwesten en aan de oostelijke rand bevindt zich een **Zch**-bodem. Deze bodem kenmerkt zich als een matig droge zandbodem met een verbrokkelde ijzer en/of humus B-horizont. Als laatste wordt aan de westelijke rand en in het uiterste zuiden een **Pfp**-bodem aangegeven. Deze bodem is een zeer natte lichte zandleembodem zonder profiel.

Op basis van de 18de-, 19de- en vroeg 20ste-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat er geen bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het plangebied. Tijdens die periode is het gebied ingenomen als bos en weiland. Pas rond de jaren '70 van de 20ste eeuw komt bewoning voor die stelselmatig uitgebreid wordt. Het noordelijke deel en de oostelijke tip blijven ingenomen als weiland. Het archeologisch kader toont duidelijk het archeologisch potentieel aan van het gebied zowel gezien de gekende archeologische sites die gaan van de steentijd tot en met de Eerste Wereldoorlog, maar ook gezien de gunstige landschappelijke ligging op de zuidelijke flank van de heuvelrug ter hoogte van Ichtegem en ten noorden van de beekvallei van de Handzamevaart. Er kan bijgevolg een hoge archeologische waarde aan het plangebied toebedeeld worden. Het gebied in de directe omgeving van het plangebied is nog niet goed archeologisch gekend, daarom kan verder onderzoek leiden tot zeer nuttige kenniswinst.

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft de afbraak van een deel van de bestaande gebouwen. Het kantoor met parking aan de straatzijde zal hierbij afgebroken worden. De opslagloodsen, centraal in het plangebied, zullen behouden blijven en heringericht, net als grote delen van de verhardingen en de watersilo. Nadien zal een aanzienlijke uitbreiding plaatsvinden met diverse opslagloodsen en stapelzones voornamelijk in de zone van het huidige weiland (noorden). De loodsen zullen voorzien worden van betonnen vloerplaten en paalfunderingen. Ook zullen loodsen

aangebouwd worden aan de noordelijke zijde van de bestaande opslagloodsen. In het noordoosten zal de verharding uitgebreid worden voor buitenopslag en aanvoer naar de productie. In het uiterste zuiden zal een kantoorgebouw met parking aangelegd worden. Er zal een in- en uitrit voorzien worden. Langs de noordelijke, oostelijke en zuidelijke zijde zal een smalle groenzone van ca. 8m breed aangelegd worden. De geplande werken zullen een nefaste impact hebben op het bodemarchief voornamelijk ter hoogte van het huidige weiland in het noorden en oosten met een totale oppervlakte van ca. 16900m². De zone waar de loodsen en verhardingen behouden blijven zullen geen nieuwe verstoringen met zich meebrengen.

Gezien de geplande werken is verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk in de vorm van landschappelijke boringen, mogelijk gevolgd door archeologische boringen en proefputten, en proefsleuven. De zone voor verder onderzoek betreft het gebied van het huidige weiland in het noordelijke deel en de oostelijke tip, samengesteld voor een oppervlakte van ca. 16900m². De centrale bebouwde zone zal weinig tot geen nieuwe verstoringen met zich meebrengen. De bestaande loodsen en watersilo blijven behouden, alsook grote delen van de verhardingen. Deze zone van ca. 19200m² dient niet verder onderzocht te worden.

5. Bibliografie

- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Kortemark>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <http://www.kortemark.be/product/400/kortemark>
- <http://www.kortemark.be/product/393/sint-bartholomeuskerk--kortemark>
- ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., BRACKE M. en LEENKNEGT B., 2016, *Archeologienota Kortemark Krekebekestraat (prov. West-Vlaanderen) 2016/209*, Ingelmunster.
- BOURGEOIS J. & MEGANCK A., 1993, Noodonderzoek 1992 op een door luchtfotografie ontdekte site te Kortemark-Koutermolenstraat. Grafheuvels uit de Bronstijd en nederzetting uit de late ijzertijd, in: *Westvlaamse Archaeologica* 9 – 1 pp. 7-10.
- DECONYNCK J. & LALOO P., 2015, *Archeologische prospectie/opgraving Fluxys Lot 5 Hoogledede-Maldegem Evaluatienota*, THV MRG.
- DECONYNCK J. & LALOO P., 2017, *Archeologische prospectie/opgraving Fluxys Lot 5 Hoogledede-Maldegem Conceptrapport*, THV MRG.
- DEMEY D., 2013, *Archeologisch vooronderzoek begraafplaats Kortemark*, Ruben Willaert rapporten 33, Sijsele.

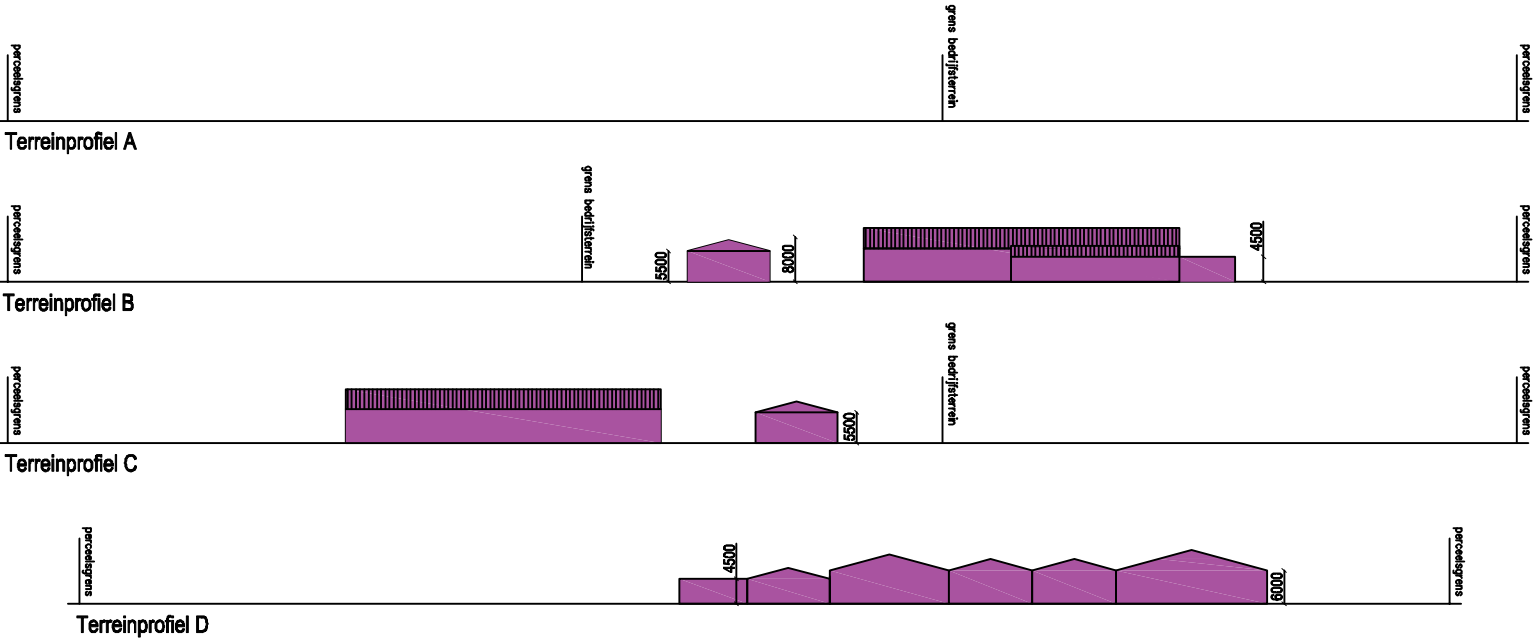
6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Uitsnede uit het plan 'huidige toestand' (bron: initiatiefnemer). De kaart toont de totale oppervlakte van het plangebied.....	8
Figuur 2 Uitsnede uit het plan 'huidige toestand' (bron: initiatiefnemer). De kaart toont de totale oppervlakte van het plangebied. De zone bovenaan de kaart zit niet in de geplande werken.....	9
Figuur 3 Snedes van de huidige terreinprofielen.....	10
Figuur 4 Uitsnede uit de orthofoto van 2017 met aanduiding van het plangebied –zone van de geplande werken (bron: geopunt.be).	10
Figuur 5 Zicht op het plangebied vanuit de Koekelarestreet in de zuidelijke hoek (bron: google maps).	11
Figuur 6 Zicht op het plangebied vanuit de Koekelarestreet (bron: google maps).	11
Figuur 7 Zicht op het plangebied vanuit de Koekelarestreet (bron: google maps).	11
Figuur 8 Zicht op het plangebied vanuit de Koekelarestreet in de noordwestelijke hoek (bron: google maps).	12
Figuur 9 Zicht op het weiland in het plangebied vanuit de Koekelarestreet (bron: google maps).	12
Figuur 10 Uitsnede uit het plan 'geplande werken'; de rode stippellijn geeft de zone van de geplande werken aan (bron: initiatiefnemer).....	14
Figuur 11 Snedes op de bestaande en nieuwe gebouwen (bron: initiatiefnemer).	15
Figuur 12 Zicht op de geplande werken. In donkerpaars worden de gebouwen en watersilo aangegeven die behouden blijven; de gearceerde gebouwen en lichtpaarse zijn nieuwe gebouwen; rondom wordt een smalle groenzone voorzien (bron: initiatiefnemer).	15
Figuur 13 Links de geplande werken en rechts de huidige toestand (bron: initiatiefnemer).	16
Figuur 14 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	17
Figuur 15 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	18
Figuur 16 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be). ..	18
Figuur 17 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)..	19
Figuur 18 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).	20
Figuur 19 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel (bron: AGIV).	21
Figuur 20 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV). ..	21
Figuur 21 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	22
Figuur 22 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	24
Figuur 23 Ruime uitsnede uit de bodemkaart (bron: geopunt).	24
Figuur 24 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	25
Figuur 25 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	26
Figuur 26 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart; type 1 (bron: geopunt.be).	26
Figuur 27 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).	28
Figuur 28 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	29
Figuur 29 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	29
Figuur 30 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).	30
Figuur 31 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1883 (bron: cartesius.be en NGI).	30

Figuur 32 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1911 (bron: cartesius.be en NGI).....	31
Figuur 33 Uitsnede uit de loopgravenkaart van september 1918 (bron: linesman DVD British trenchmaps).	31
Figuur 34 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	32
Figuur 35 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).....	32
Figuur 36 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2003 (bron: geopunt.be).....	33
Figuur 37 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).....	33
Figuur 38 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	35

BEDRIJF: VERNAFIX
aanvraag : PLANOLOGISCH ATTEST
Bestaande toestand
overzicht

De zone voor kleinhandelsactiviteiten is niet specifiek af te bakenen daar ze zich vermengt tussen deze van de groothandelsactiviteiten tussen de gebouwen en de openbare weg en meer specifiek de randzone in het westen en het oosten (waar de overslagactiviteiten minder geconcentreerd zijn). Ze blijft volledig uit de productie en opslagzone in- en achter de gebouwen.

Totale beschikbare terreinoppervlakte:	50.483 m² (rode streeplijn)
Oppervlakte huidig bedrijfsterrein:	19.097 m² (groene + blauwe streeplijn)
Oppervlakte huidig BPA:	17.905 m² (blauwe streeplijn)
Bestaande bebouwing:	5.241 m²
Circulatie/opslag:	12.869 m²

BEDRIJF: VERNAFIX
aanvraag : PLANOLOGISCH ATTEST
Bestaande toestand
vergunningen en foto's

- A. 03.03.1972: bouwen van een werkplaats;

B. 08.12.1978: uitbreiden van een magazijn;

C. 14.01.1983: uitbreiden werkplaats;

D. 13.01.1987: het bouwen van een kantoor bij de bestaande bedrijfswoning;

E. 06.01.1989: uitbreiden werkplaats;

F. 13.09.1989: het uitbreiden van bestaande werkplaatsen voor een houtimpregniestation + maken van een open waterput;

G. 08.06.1990: aanpassingswerken bestaand gebouw;

H. 21.04.1994: uitbreiden bestaande impregnatiecentrum met:

a. berg- en stapelplaats;

b. overdekte doorgang.

I. 13.06.1995: regularisatie van:

verhardingen

a. bouwen van een bergplaats / hondenkennel;

b. bouwen van een tuinbuis / carport;

c. uitbreiden van een bestaande refter;

d. bouwen van een schuilplaats voor paarden;

e. aanleggen van terreinverharding.

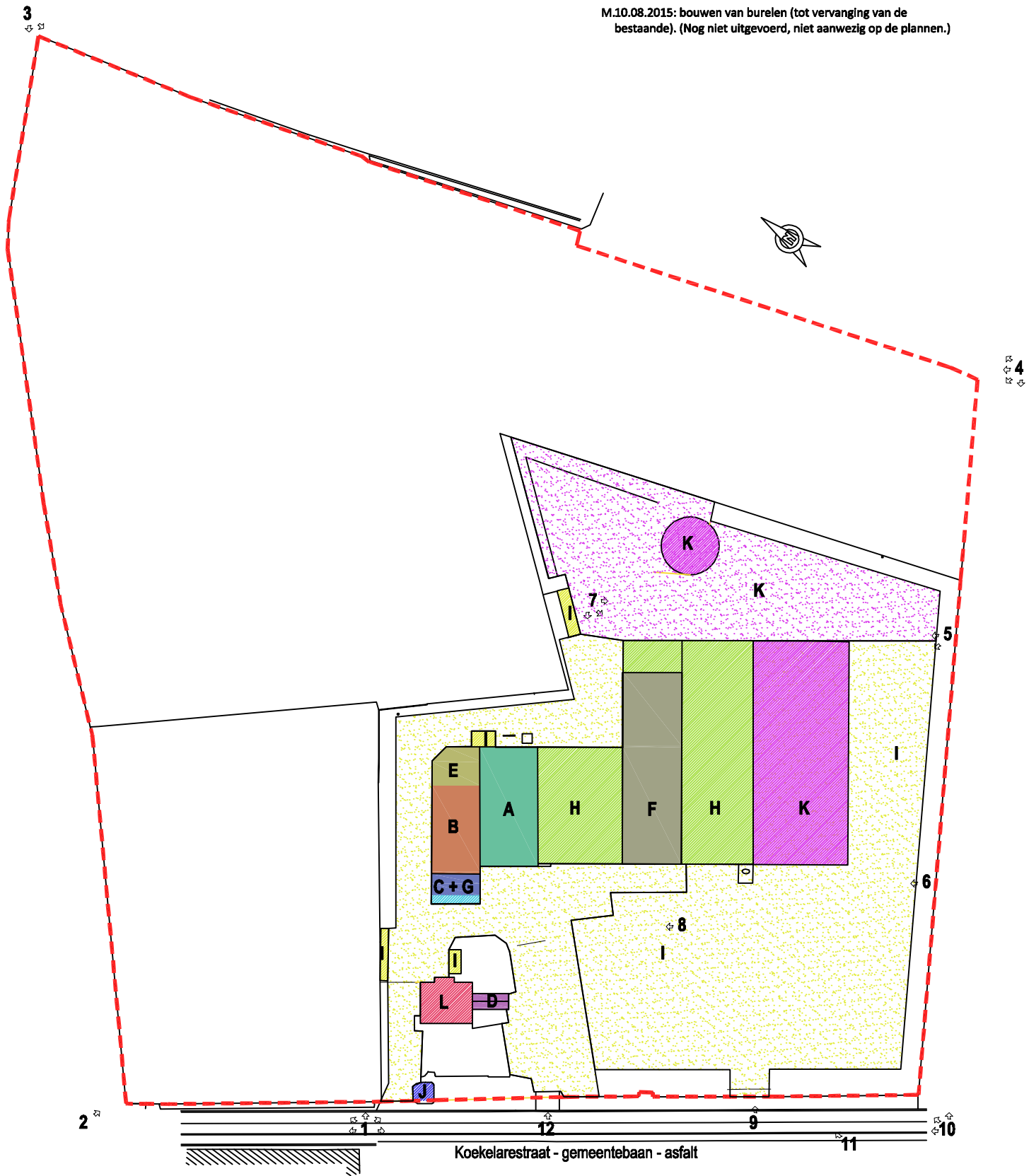
J. 04.10.1999: bouwen van een reclamepaneel;

verhardingen

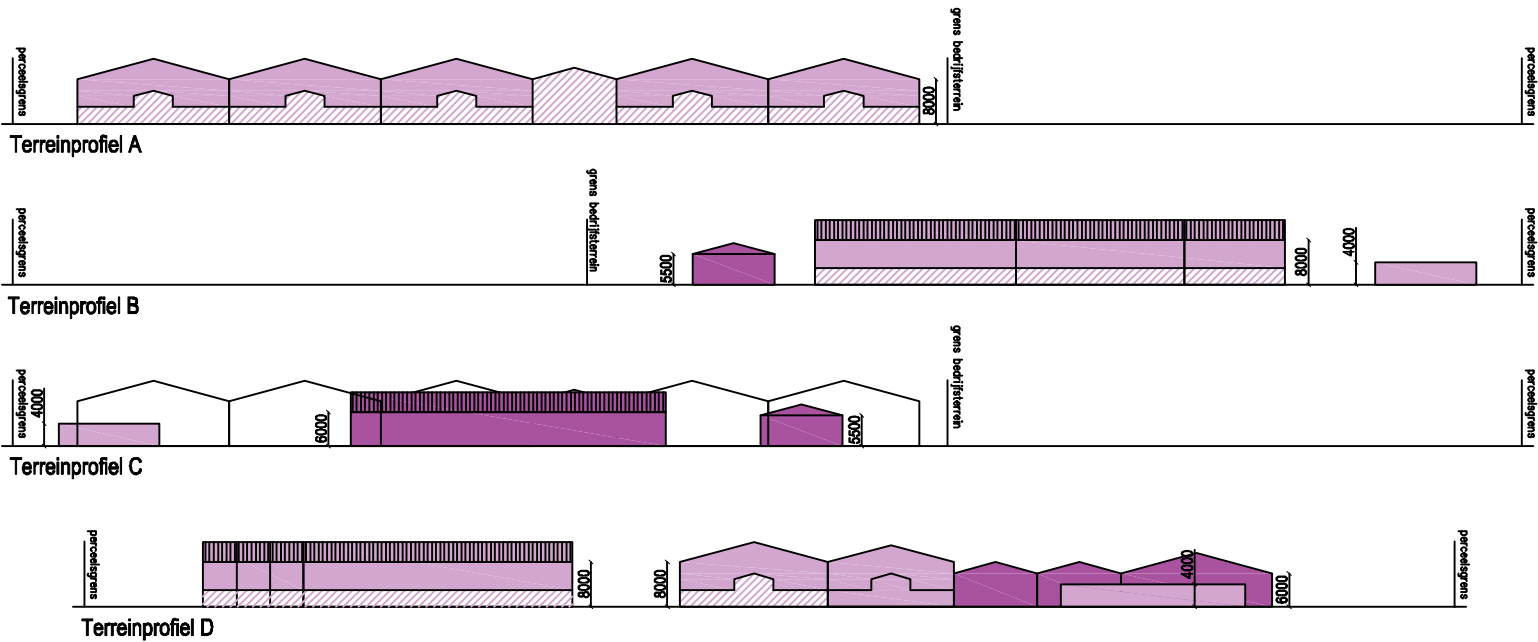
K. 06.10.2004: aanleggen groenzones, aanleggen verhardingen + wateropslag, bouwen van een stapelloods;

L. 02.09.2013: herbestemmen van een woning tot kantoren en berging bij een bestaand bedrijf;

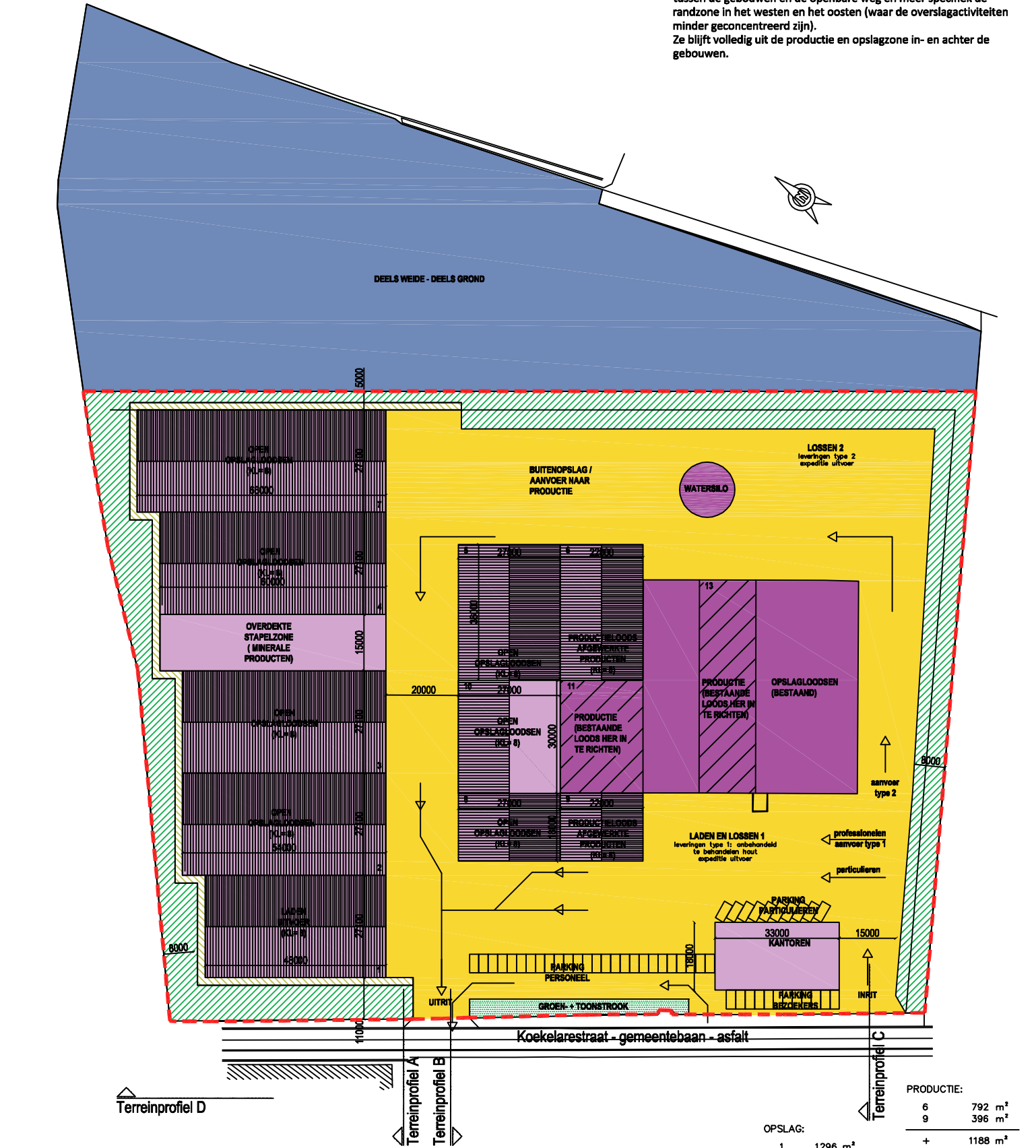
M.10.08.2015: bouwen van burelen (tot vervanging van de bestaande). (Nog niet uitgevoerd, niet aanwezig op de plannen.)

BEDRIJF: VERNAFIX
aanvraag : PLANOLOGISCH ATTEST
Visie lange termijn

De zone voor kleinhandelsactiviteiten is niet specifiek af te bakenen daar ze zich vermengd tussen deze van de groothandelsactiviteiten tussen de gebouwen en de openbare weg en meer specifiek de randzone in het westen en het oosten (waar de overslagactiviteiten minder geconcentreerd zijn).
Ze blijft volledig uit de productie en opslagzone in- en achter de gebouwen.

Oppervlakte planologisch attest:	34.967 m ²
Voorziene groenzone:	4.890 m ²
Oppervlakte (actief) bedrijventerrein:	30.077 m ²
Voorziene groenzone (toonstrook):	254 m ²
Voorziene groenzone (gewapend; ifv onderhoud gebouwen):	628 m ²
Circulatie/opslag:	13.498 m ²
Te behouden bebouwing:	4.033 m ²
Nieuwe bebouwing (opslag):	11.070 m ²
Nieuwe bebouwing (kantoor):	594 m ²

OPSLAG:	
1	1296 m ²
2	1458 m ²
3	1458 m ²
4	1620 m ²
5	972 m ²
7	1782 m ²
8	486 m ²
10	810 m ²
+	9882 m ²

PRODUCTIE:	
6	792 m ²
9	396 m ²
+	1188 m ²
AFBRAAK:	
10	818 m ²
11	633 m ²
12	115 m ²
-	1566 m ²
-	378 m ²